ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ПЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№190 (22.098) ● 2011 гъэм жэпуэгъуэм (октябрым) и 11, гъубж ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ●

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

● ФИДЕ-м и Гран-при

КъБР-м и Президент Кьанокьуэ Арсен къопсалъэ.

Дунейпсо шахмат федерацэм и президент Илюмжинов Кирсан гуфIэгъуэ зэIущIэр къыщIэIуэх.

Зи чэзу зэхьэзэхуэр Налшык къыщызэIуах

Щэбэтым и пщыхьэщхьэм «Синдика» интурхьэщIэщым къыщызэIуахащ Шахматымкlэ бзылъхугъэхэм я Гран-при зэхьэзэхуэу ФИДЕ-м ирилъэкIуэкIым и ещанэ Iыхьэр. Абы кърихьэлIащ къэрали 7-м я шахматист нэхъ лъэщхэу 12: Ксюэ Чжао, Вэньцзюнь Цзюй (Китай), Монгонтуул Бахтуяг (Монголие), Лахно Екатеринэ (Украинэ), Чмилите Викторие (Литва), Чень Жу (Китай), Стефановэ Антоанетэ (Болгарие), Урысейм и лIыкIуэхэу Ковалевская Екатеринэ, Косинцевэ зэпыпхъуэху Татьянэрэ Надеждэрэ, КостеноК Александрэ, Галлямовэ Алисэ сымэ.

Гуфlэгъуэ зэIущIэр кьызэIуахащ КъБР-м и Iэтащхьэ **Кьанокьуэ Арсенрэ** Дунейпсо шахмат федерацэм (ФИДЕ) и президент **Илюмжинов Кирсанрэ.**

- Си гуапэу фыкьыщызогъэблагъэ хьэщIэгъэщхуэ щызекIуэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыналъэм, - жиIащ КъБР-м и Iэтащхьэм, хьэщIэхэм фIэхъус ярихыу. - Налшык кьалэ щекIуэкI шахмат зэхьэзэхуэ екъэжьахэр Къэбэрдей-Балъкъэрым и мызакъуэу, зэрыщыту Кавказ Ищхьэрэм и пщIэр зыIэтщ. Илъэс кьэс дэ дапоплъэ мы Iуэхугъуэхэм икIи дыхуеIащ, хабзэ хьуауэ, ар ди щIыналъэм зэрыщекIуэкIым адэкIи кьыпищэну. Фыщ1э хузощ1 абы и къызэгъэпэщакIуэхэм, ныбжьэгъуфI Илюмжинов Кирсан 2008 гъэ лъандэрэ шахмат эзпеуэхэр Налшык кьалэ зэрыщрагъэкIуэкIым папщIэ. Къэжьуэнум цIыхубзхэми цIыхухъхэми я шахмат зэхьэзэхуэхэр ди кьалащхьэм щекIуэкIыныр ФИДЕ-м и президент Илюмжинов Кирсан зэтриублэмэ ди гуапэщ. Къыхэзгъэщыши, 2012 гъэм ди деж щызэхэтынущ «Кавказ джэгуэхэр». Нобэ къызэIутх зэпеуэм екъулIэныгъэхэр щызыIэрывгъэхьэм и мызакъуэу, ди лъахэм и теплъыджагъ-дахагъэр зэвгъэльагъуну фыхунэсмэ, си гуапэщ.

- Пэжыр жысIэнщи, хьэщIэу зыкъэслъытэхэрэ-къым, сыту жыпIэмэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр си етIуанэ лъахэщ, - кьыпищащ адэжь утыкур хуит зыхуащIа ФИДЕ-м и президент Илюмжинов Кирсан. - Мы илъэсхэм Налшык кьалэ шахматым и дунейпсо хэщIапIэ хуащ. Къыхэзгъэщынщи, Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэр урысей шахматисткэхэм я дежкIэ насыпыфIэу къыщIэжащ: 2008 гъэм, илъэс 20 дэкIауэ, КостеноК Александрэ шахмат тепщэнигъэр Урысейм къыхуихьжащ, дунейпсо зэхьэзэхуэм щытекIуэри. Нэгъабэ Гран-при сауГъэтъэпеуэм ожьыпIэр щиубыдащ Косинцевэ Татьянэ. Иджы кьыфIэщIа шахматисткэхэм яхэтщ дунейпсо экс-чемпионкэу 3, вице-чемпионкэу 2, лъэпкъ шахмат федерацэхэм я капитанхэр икIи зэхьэзэхуэр гуащIэу щытынущ. Къэбэрдей-Балъкъэрым шахмат чемпионхэрэ IэущIэ Налшык щыпсэурэ Iэ Татьяна Надеждэрэ, КостеноК Александрэ, Галлямовэ Алисэ сымэ.

Гуфlэгъуэ зэIущIэр зыкъыщIэщIэсыным щIэныгъэ зэрыщIэтыр КъБР-м и Президент Кьанокьуэ Арсен, спорт Iэнатlэм и унафэщIэхэм фIыщIэ хэха яхуищIащ, «Кавказ джэгуэхэм» зэрыщытекIуэкIым адэкIи кьыпищэну Фыщ1э хузощ1 абы и къызэгъэпэщакIуэхэм, ныбжьэгъуфI Илюмжинов Кирсан 2008 гъэ лъандэрэ шахмат эзпеуэхэр Налшык кьалэ зэрыщрагъэкIуэкIым папщIэ. Къэжьуэнум цIыхубзхэми цIыхухъхэми я шахмат зэхьэзэхуэхэр ди кьалащхьэм щекIуэкIыныр ФИДЕ-м и президент Илюмжинов Кирсан зэтриублэмэ ди гуапэщ. Къыхэзгъэщыши, 2012 гъэм ди деж щызэхэтынущ «Кавказ джэгуэхэр». Нобэ къызэIутх зэпеуэм екъулIэныгъэхэр щызыIэрывгъэхьэм и мызакъуэу, ди лъахэм и теплъыджагъ-дахагъэр зэвгъэльагъуну фыхунэсмэ, си гуапэщ.

- Пэжыр жысIэнщи, хьэщIэу зыкъэслъытэхэрэ-къым, сыту жыпIэмэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр си етIуанэ лъахэщ, - кьыпищащ адэжь утыкур хуит зыхуащIа ФИДЕ-м и президент Илюмжинов Кирсан. - Мы илъэсхэм Налшык кьалэ шахматым и дунейпсо хэщIапIэ хуащ. Къыхэзгъэщынщи, Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэр урысей шахматисткэхэм я дежкIэ насыпыфIэу къыщIэжащ: 2008 гъэм, илъэс 20 дэкIауэ, КостеноК Александрэ шахмат тепщэнигъэр Урысейм къыхуихьжащ, дунейпсо зэхьэзэхуэм щытекIуэри. Нэгъабэ Гран-при сауГъэтъэпеуэм ожьыпIэр щиубыдащ Косинцевэ Татьянэ. Иджы кьыфIэщIа шахматисткэхэм яхэтщ дунейпсо экс-чемпионкэу 3, вице-чемпионкэу 2, лъэпкъ шахмат федерацэхэм я капитанхэр икIи зэхьэзэхуэр гуащIэу щытынущ. Къэбэрдей-Балъкъэрым шахмат чемпионхэрэ IэущIэ Налшык щыпсэурэ Iэ Татьяна Надеждэрэ, КостеноК Александрэ пхъэидзэкIэ и ныкъуэкъуэгъу хъуащ Катарым и щIэкIэ джэгу китай цыхубзэ Чэнь Жу. ФIыщIэхэмкIэ джэгуа пэтми, Костенюк 15-нэ кIуэгъуэм ирихьэлIэу ефIэкIыныгъэ игъуэтащ икIи 36-нэ кIуэгъуэм Чэнь зитын хуей хъуащ. Костенюк Александрэ щIепсэу щIыпIэр ихьэжьэ хъунущ. Сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и къалащхьэм абы чемпионкэ зэфIэкI аргуэру кьыщегъэлъагъуэ.

Налшык нэгъабэ щекIуэкIа Гран-при зэпеуэм щытекIуа Косинцевэ Татьянэ и насыпыкIи щыIащ: дунейм и экс-чемпионкэ Стефановэ Антоанетэ IэщIэкIа щыуагъэр кьигъэсэбэпри, абы хуэфIэкIащ партиер зэрытемыгъэкIуэу я иуэхын. Украинэм щыщ Лахно Екатеринэрэ езымрэ зы очкор зэрыхьэдагъэмкIэ арэзы къуэкIыу щытын хуейщ нэгъабэ Урысейм бжьыпэр щызыубыда Галлямовэ Алисэ. Ковалевская Екатеринэрэ Монгонтуул Батуягрэ джэгун щIадзэри, куэд дэмыкIыу, зэрыхэтемыгъэкIуэнур бе лджьылы хъуакIэт.

Китайм щыщ Кэюэ Чжао текIуащ Литвам и шахматисткэ Чмилите Викторие. Иужьрейуэ джэгуПэ пэшым щIэкIыжащ китай Бэньцзюнь Цзюйрэ рейтингым щыпащэ Косинцевэ Надеждэрэ. Ди хэкуэгъум партиер кьригъэ лъын хуэзэфIэкIакъым.

Араш япэ зэIущIэхэм кьрикIуахэр. Дыпэплъэнщ адэжь Iуэхур зэрекIуэкIыным.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

Сурэтхэр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

● Дунейпсо Адыгэ Хасэ

Мурадхэмрэ гугъапIэхэмрэ

Дунейпсо Адыгэ Хасэм и гъэзэщIакIуэ гупым хэтхэм я зи чэзу зэIущIэр жэпуэгъуэм и 6 - 9-хэм Истамбыл щекIуэкIащ. Къэрал зэмылIужьыгъуэхэм щыIэ Адыгэ Фыщ1э Хасэхэм я тхьэмадэхэмрэ дЛыкIуэхэмрэ мызыгъуэгъ бысым хуэхъуат Хеймащэ Орхьэн и Iэтащхьэ «Уэзун-Яйла» Адыгэ Хасэр.

ЛЪЭПКЪIуэхур инджIэ гъэкIуэтэным, къэрал кущIэм щызэбгрыпхъа адыгэхэм яфI зыхэлъ Iуэхуэхэр зэфIэхыным телажьэ ДАХ-м и гъэзэщIакIуэ гупым хэтхэр куэдым тепсэлъыхьащ. ЗэIущIэм и япэ Iыхьэм хэтащ Урысейм и Генеральнэ консулу Истамбыл щыIэм и чэнджэщэгъу Копилов Александрэ абы и дзэпишхъэгъу Дронов Денисрэ. Тыркум щыпсэу адыгэхэм я Iуэху зыIутым, абыхэм адэжь лъэхэм хуаIэ пыщIэныгъэм, а къэралым и цIыхухэр Урысейм къэкIуэным, къэIэпхъуэжьным, нэгъуэщI куэдми тепсэлъыхьащ зэхуэсахэр, ди лъэпкъэгъуэхэм я упщIэхэм жуэап къэратащ.

Адыгэ лъэпкъыр нобэ зыгъэпIейтей Iуэхугъуэхэм, хэхэсхэм я зэпыщIэныгъэхэм, адыгэбзэм и хьумэкIэмрэ зыужьыкIэмрэ, мурадхэмрэ гугъапIэхэмрэ - куэд мэхъу лъэпкъым и лIыкIуэхэм утыку кьрахьа гупсысэхэр. А псори кьыщыгъэлъэгъуа тетыныр ди газетым и кьыкIэлъыкIуэ кьыдэжIыгъуэхэм ящыщ зым.

● ЩIэныгъэ

Дохутырхэр Истамбыл щызэIуощIэ

Дунейпсо Адыгэ Хасэм и зэхуэсыщхэр Истамбыл щыпригъэкIуэкIым ирихьэлIэу а къалэм щызэхащащ «Иджырей медицинэм къыхьха щIэхэр» IV дунейпсо медицинэ конференцIэр. Ар къызэрагъэпэщащ Тыркум щыIэ кардиологхэм я зэгухьэныгъэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетымрэ.

МЕДИЦИНЭМ и унэтIныныгъэ зэхуэмыдэ куэдым я зыужьыкIэмрэ щIыхуэхэм зэрелIэзэ Iэмалу къэунэхуагъащIэхэмрэ щытепсэлъыхьа щIэныгъэ зэIущIэм хэтащ къэрал 16-м къикIа лIыкIуэхэр. Иджы епIащIэу екIуэкI зэхуэсым япэ ита конференциущ щызэхэтар Налшыкр. Дуней псом щызэбгрыпхъа адыгэхэм къахэкIа дохутыр цIэрыIуэхэр, профессор лъэрызехьэхэр, практикэм, теорием ирилажьэ IэщIапIэгъэлI гъуэгуанэ щызэхуэса и зэIущIэм жэрдэмщIакIуэ хуэхъуар медицинэ щIэныгъэмкIэ доктор, профессор, Истамбыл щыIэ гум щеIзэ центрым и унафэщI, адыгэ быслъхугъэ Шурдым Гюнселш. Ар и пашэу екIуэкIа конференцым щызэпсэлъащ, щызэрыщIыхуащ, я Iэщ1агъэм и щхьэхэмкIэ щызэдзгуэшащ, щIэныгъэ лъэныгъэхэр утыку кьыщрахащ хирургием, стоматологием, кардиологием, травматологием, педиатриеми, нэгъуэщI унэтIныныгъэхэми ирилажьэ дохутыр Iэзэхэр.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.
Налшык - Истамбыл.

● Я псалъэм текIыркъым

Палестинэм и «ВАФА» хъыбарегъащIэ Iэнатlэм къызэритымкIэ, абы я лъэпкъ администрацэр арэзы хъуащ Израильм хуиIа Зэпсэльэныгъэхэр щIэрэщIэщхьыну. Иерусалим Къуэкъыпlэм журт жылагъуэхэр щыкуэнкIэ жыпIащ.

- Дэ Зэпсэльэныгъэхэм щIэддзэжьынущ, 1967 гъэм щыIа рекъэал гъунапкъэхэм кьриубыдэу журт жылагъуэхэр ухуэн щагъэтмэ, - жеIэ Палестинэм и лъэпкъ администрацэм и пресс-Iуэхущ1апIэм и унафэщI Набиль Абу Рудейн.

Фигу къэдгъэкIыжьынщи, а Зэпсэльэныгъэхэр палестинэм кьызэпиудат 2010 гъэм и фокIадэм, Израильм кьизуэ я щIыналъэм журт жылагъуэхэр щыкуэнкIэ зэрыщамыгъэтым кьыхэкIыу. Палестинэм ткIийуэ къыгъэувващ а ухуэныгъэхэр 1967 гъэм щыIа къэрал гъунапкъэхэм кьриубыдэу щамыгъэтауэ икIи Палестинэмрэ Израильмрэ къэралитI зэпащкьэхуэу кьамылытауэ Зэпсэльэныгъэ лъэпкъ иримыгъэкIыныр. Ахэр иужь итщ 1967 гъэм яIа къэрал гъунапкъэхэм тещIыхьа Иерусалим КъуэкIыпIэр зи кьалащхьэ къэралыгъуэ щхьэхуэ къызэгъэпэщыным. Израильм идэркъым 1967 гъэм щыIа гъунапкъэхэм я деж игъэзэжыну Иерусалим Къуэкъыпlэри палестинэм иритыжыну. А Iуэхуэм хэплъэн абы щыщIадзар Палестинэ къэралыгъуэ щхьэхуэ къызэгъэпэщыным, хуитыныгъэ псори иIэу, ООН-м хэгъэхьэным теухуа лъэIу тхылъхэр а дунейпсо зэгухьэныгъэм щIалъхьа нэужь.

● США-м зыкъыщIэт

США-м и хабзэхъумэ Iэнатlэхэм вэсэмахуэ яубыдащ властым илажь IуэхугъуэхэмкIэ мыарэзыуэ Вашингтон и уэрамхэм щызэхэсауэ пэкIуэкIэ езыгъэкIуэкIэм ящыщ зы.

Ар щIаубыдам и щхьэусыгъуэу хъыбарегъащIэ Iэнатlэхэм кьатыр зэтехуэркъым. США-м и Iтасхъэщ1эх Iуэхуащ1апIэхэм къызэрагъэлъагъуэмкIэ, нубыда цIыхухъэм полицэм и лжьакIуэр игъэпудащ, и вакъэр абы ириутIыпщри.

Псори зэхэту, а махуэм Вашингтон щекIуэкIа пэкIум хатахэр щIыхуи 100 хуэдиз хъууэ аращ. Унэ Хужьым и утым щызэхэсасэм зыхуагъэувыжа кьалэнхэри зэтехуэркъым: нэхъыбэр арэзы къэзымыщIыр я кьэралыр зэпымыууэ зэрызэрагъэращ, ауэ финанс Iуэхущ1апIэшхэхэм я бийуэ зэхуэсасэхэри куэд хъурт.

Властым и политикэмрэ финанс Iуэхущ1апIэхэмрэ я бийуэ, махуэ зыбжанэ хуэдизкIэ пэкIуэкIэ щокIуэкI США-м и кьалэшхуэ куэдым. Экспертхэм зэрыхуагъэфащэмкIэ, ар кризисымрэ жылагъуэм и зэпэщIэувэныгъэмрэ я щIэдзапIэ кьудеиуэ аращ.

● ПРО-м теухуауэ

Дыгъуасэ Москва щызэIущIащ Урысей Федерацэм Iэщэкlэ Зэщ1эуэзда и Къурухэм я Генштабым и унафэщI генерал Макаров Николайрэ НАТО-м и къарууэ Европэм щыIэм и Iэтащхьэ адмирал Ставридис Джеймсрэ.

- Урысеймрэ НАТО-мрэ я зэхущытыкIэхэм нэхъ гугъу дыдэу хэпльэ ПРО-м пыщIа гугъуехьэхэращ, - жиIащ Макаровым, а зэIущIэр къыщызэIуихым.

Ар Урысейм къыхуэмыгъэзауэ зэрыплэжьэнум и щыхьэтхэр НАТО-м къигъэувын хуейуэ Урысейм еуксъуэдий. ПРО-р Урысейм и бийуэ къамыгъэсэбэпыну жаIэ щхьэкIэ, НАТО-м и унафэщIхэм я псалъэр Iуэху гуэркIэ щIэгъэбыдакъым.

ПРО-м пыщIа Iуэхугъуэхэм къищынэмыщIа, НАТО-мрэ Урысеймрэ я дэзэешэхэр тепсэлъыхьащ терроризмым, пиратхэм зэгъусэу ебэныным теухуа щыткIэхэм.

● Башкортостан Республикэм и мардэхэр.
● Илъэс 70 и пэ фашистхэм пщIэIувэу Македонием зыкъыщIэтащ.
● Илъэс 25-рэ и пэкIэ Рейкьявик (Исландие) щызэIущIащ КПСС-м и ЦК-м и генеральнэ секретарь Горбачев Михаилрэ США-м и президент Рейган Рональдрэ. «Зауэ щыIэм» (къэралитIым я зэпэщIэтныныжьмэ) и кIэухым ар щIэдзапIэ хуэхъуащ.
● Илъэс 50 и пэкIэ Семипалатинск полигоным (Къэзэхъстан) щагъэнэхуу, Совет Союзым дунейм щыIэпэу щIы щIагъ ядернэ IэщIэр къыгъэуащ.
● Либериеми президент щыхахынущ.
● Жэпуэгъуэм и 11 - 18-хэм Белград (Сербие) щызэхэтынущ авиацэм и дунейпсо федерацэм и 105-нэ зэIущIэшхуэ.

Дунейм и щытыкIэнур:

«meteonovosti.ru» сайтым къызэриты мкIэ, нобэ Налшык уэфIу щыщытынущ, хуабэу махуэм градус 25-рэ, жэщым градус 14 щыIэнущ.

Пlанэпэр зыгъэхьэзырар ГЪУЩIО Зарифщ.

● КъБР-м и Парламентым и Президиумым

ПщIэшхуэ хуащI

КъБР-м и Парламентым и Унафэщ1 Чеченов Анзор иригъэкIуэкIащ республикэм законхэр кьыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэм и Президиумым и зи чэзу зэIущIэ.

«ЛЭЖЬЫГЪЭМКIЭ законодательствэмрэ лэжьыгъэмкIэ хуитныгъэхэм я мардэхэр щыубзыхуа адрей хабзэ актхэмрэ зэрагъэзащIэм хуэгъэза ведомствэ кIуэщI къэрал кIэлъыплъныныгъэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и щIыналъэм къызэрыщызэрагъэпэщым и Iуэхукlэ КъБР-м и законым и проектыр депутатхэм я пащхьэ Анкьрилъхьащ (Лэжьыгъэмкlэ, социальнэ политикэмрэ зэныншагъэр хъуэмэнымкlэ комитетым и унафэщI **Жанатаев Сэлим.** Абы зэрыжиIамкIэ, мы документым еубзыху лэжьыгъэмкIэ законодательствэр зэрагъэзащIэм теухуа кIэлIыплъныныгъэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и гъэзэщIакIуэ властым и органхэм я унафэм щIэт ведомствэхэм, Iуэхущ1апIэхэм къызэрыщыщызэрагъэпэщ щыкIэмрэ хабзэкэмрэ. Апхуэдэ кIэлъыплъныныгъэм хуибыдэу план пыухыкIам тету къэпщытэныгъэхэр ирагъэкIуэкI икIи абыхэм кьарикIуахэм япкъ иткIэ зыхуэфащэ органым и къупльыкъуущIэм акт етхьыж. Властым лэжьыгъэ Iэнатlэм еущыIыла и гъэзэщIакIуэ органым кьыIэрыхьа хъыбарым ипкъ иткIэ зэкIэлъхьэ КъБР-м и Правительствэм гъэ кьэс ирит отчетыр.

Мы законым и проектыр зыхуэфащэ Iуэхущ1апIэхэм, депутатхэм ирагащ ар кьаззэрыщыхьуар, хуащI дагъуэхэр ягъэхьэзырын папщIэ.

Президиумым и зэIущIэм щытепсэлъыхьащ Урысей Федерацэм и субъект зыбжанэм я парламентархэм законхэр кьыдэгъэкIыным теухуауэ кьыхьатхьэ жэрдэм щхьэхуэхэм.

Прохладнэ кьалэр илъэс 246-рэ зэрырикъур щагъэплъапIэм ирихьэлIэу Президиумым хэтхэм я унафэ кьащтащ, кьалэм зегъэужьыныкIэ фIыщIэ ин зэрабгъэдэлъым икIи щэнхабзэм и къэхъулIэныгъэ зэрыбгъэдэтым папщIэ «КъэбэрдейБалъкъэр Республикэм и Прохладнэ кьалэ округым и кьалэ сымаджэхэр» зыужьыщагъэр хъуэныкIэ муниципальнэ Iуэхущ1апIэм и дохутыр нэхъыщхьэм и кьуэдзэ Бугуновэ Наталье, «Кьабзагъэ зыдэтъ кьалэ» муниципальнэ Iуэхущ1апIэ зэгуэтым и лэжьакIуэ Самченкэ Виктор, «Прохладнэ псы-бжьамий» унафэщI компание» муниципальнэ Iуэхущ1апIэм и генеральнэ директорым финансэмкIэ и кьуэдзэ Собакарь Ольгэ Стинэ кьэрал щхьэхуэ зэгъэзэпэщыным, хуитныгъэ псори иIэу, ООН-м хэгъэхьэным теуха лъэIу тхылъхэр а дунейпсо зэгухьэныгъэм щIалъхьа нэужь.

● Адыгэ псалъэр

«Адыгэ псалъэр» къыфIэрыхьэну фыхуеймэ

2012 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм къыфIэрыхьэну газетхэм, журналхэм Iэ тедзэныр йокIуэкI.

Илъэс ныкъуэм ди газетым и уасэщ сом 356-рэ кIэпIейкIи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Iэ щытевдзэ хъунущ республикэм и пощт Iуэхущ1апIэ псоми.

Ди индексыр 51531

Республикэм щыпсэухэм гу зылъатапхъэ

Iуэхьэ зэрызэIэпахым, юррупщэм пыщIа Iуэхуэхэр зэрадзэкым е ялжьыну зэрызагъэхьэзырым теухуа хъыбархэм фыщыгъуазэмэ, сыт хуэдэ зэманми фыпсалъэ хъунущ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Администрацэм и деж щыIэ **8(8662) 47-17-79, 47-32-56** телефонхэмкIэ.

Лъэпкъ Iущыгъэ:

Зи псалъэ кIэщIым и бзэр IэфIщ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм яхуэгъэзэ къэрал къалэнхэр зэрызэхальхьэ, къэрал къалэнхэр гъэзэщІэныр финансхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщ щ1ыкІэм и Іуэхукі

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм фокІадэм и 26-м *№290-ПП*

Урысей Федерацэм и Бюджет кодексым и 69.2 статьям и Іыхьэхэу 4-мрэ 5-мрэ,«Сату Іуэхум пымыщІа организацІхэм ятеухуауэ» 1996 гъэм щ1ышыпэм и 12-м кІащта Федеральнэ закон №7-ФЗ-м и9.2статьям и Іыхь7-м и пункт 1-м япкъ иткІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм ы**мунафэ ещІ:**

1. Къэщтэн мы унафэм щ1ыгъуэху:

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм яхуэгъэзэ къэрал къалэнхэр зэрызэхальхьэмрэ къэрал къалэнхэр гъэзэщІэныр финансхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщымрэ теухуа Положенэр;

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органхэм я унафэм щІэт къэрал Іуэхущ1апІэу къэрал Іуэхутхьэбзэхэр гъэзэщІэныр зи кІалэн нэхъыщхьэ дыдэу щытхэм зэфІагъэкІкъэрал Іуэхутхьэбзэхэр (лэжьыгъэхэр) зыхуэдэр кІыщыгъэльэгъуа спискэм и тепІэр;

езыхэрзэлажь Іуэхум тещІыхьауэ къэрал Іуэхущ1апІэхэм зэфІагъэкІ къэрал Іуэхутхьэбзэ (лэжьыгъэ) нэхъыщхьэхэм я спискэм тепІэр.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Финансхэмкі и министерствэм (Бышэн А. А.) кІыщтэну хуэгъэзыньи:

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм къэрал Іуэхутхьэбзэхэр зэфІэгъэкІыным мардэкІэ трагъэкІуэдэн хуэпІ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм я мылъкур зехьэным мардэкІэ текІуадэр кьызэрабж методикэ чэнджэщхэр;

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм хуагъэув къэрал къалэнхэр зэрызэхальхьэмрэ ахэр гъэзэщІа зэрыльхьэ зэрыкІэльыпІпльмкІэ методикэ чэнджэщхэр;

къэрал къалэнхэр гъэзэщІэныр финансхэмкІэ къызэрагъэпэщын папщІэ субсидиехэр зэрыхуэхьэ щ1ыкІэмрэ хэбзэхэмрэ ятеухуэ зэгурІуэныгъэм и тепІэр.

3.Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органхэм ящ1ыщу къэрал бюджет Іуэхущ1апІэхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал мылъкур кьагъэсэбэнрэ кьызэІуах Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІэхэмрэ я къызэгъэпэщ1ауэ щытхэм, апхуэдэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и унафэм щІэт Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Финансхэмкі и министерствэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ и министерствэмрэ ягурыІуэу, къэрал Іуэхутхьэбзэхэр зэфІэгъэкІыным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм я мылъкур зехьэным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр зэрагъэбелджылыс щІыкІэхэр.

4. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органхэм ящ1ыщу зыхуэфащэ ІэнатІэхэм щрагъэкІуэкІ къэрал политикэрубзыхуІнымрэ а ІэнатІэхэм щ1ы Іэхуцытыгъ кІэхэр зэблэзыгъэкІ хабзэ мардэхэр зэхэльхьэнымрэ зи кІалэну щытхэм яхуэгъэувын зыхуэфащэ ІэнатІэм ехьлІауэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм зэфІагъэкІ къэрал Іуэхутхьэбзэхэм (лэжьыгъэхэм я спискэхэр, апхуэдэу мы унафэм зэрыщыуб5ыхуэам тету къэрал Іуэхутхьэбзэхэм я фІагъыр къызэрагъэльагъэуцыкІэмрэ я Іуэхукі Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и унафэм и проектыр ягъэхъзырыныкІи ар езыхэм Интернетым щІэ сайтхэм ирагъэхьну.

5. Мы унафэм пункт 3-м кьыщыгъэльэгъуа Іуэхуэхэм щІагъуэ е ахэр нэхъ зенкІырыхуауэ кІахь хъунщ, ауэ а псоримы унафэм и пункт 4-м кьигъэувэм езгъэнын хуейщ.

6. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органхэм ящ1ыщу къэрал бюджет Іуэхущ1апІэхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал мылъкур кьагъэсэбэнрэ кьызэІуах Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІэхэмрэ я къызэгъэпэщ1ауэ щытхэм, апхуэдэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и унафэм щІэт Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Финансхэмкі и министерствэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ и министерствэмрэ ягурыІуэу, къэрал Іуэхутхьэбзэхэр зэфІэгъэкІыным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм я мылъкур зехьэным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр зэрагъэбелджылыс щІыкІэхэр зэрагъэбелджылъ хабзэр кьащтэну.

7. Бюджет сметэм тету финансхэмкІэ къызэрагъэпэщ1ауэ бюджет Іэнатіэм и зэхэльхьэр зэхъуэкІыныр и Ільабжьэу къызэІуаха къэрал Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІам ар къыщ1ызэрагъэпэща махуэм щегъэжьауэ илъэсищкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и республикэ бюджетым къыхэкІыу субсидиехэр ятет къэрал Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІам и къызэрэпэщакІуэм и къыдэнкэмэ зэхилъхьа къэрал къалэнхэр зэфІэгъэкІыным трагъэкІуэдэ финансхэр зэхуагъэхьужын папщІэ.

Субсидиер ягъэув бюджет сметэм тету къэрал бюджет Іуэхущ1апІэр финансхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщ1ымрэ къэрал Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІам къэрал къалэнхэр игъэзэщІэн папщІэ хуэхах ахьшэмрэ зэрызэхьэщыкІым хуэдизу.

8. Мы унафэр зэрагъэзащІэм кІэльыпІпльмэ и пщэ ильхьэн Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ1ым и яп къуэдэу Абрэдж І. Хь.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ1
ГЕРТЕР Иван.

Иджыблагъэ УФ-м и Президентым Іэ тридзауэ «2025 гъэр късэсыу Урысей Федерацэм щрагъэкІуэкІыну демографие политикэм и концепцэ кьэщтэным и Іуэхуэ» Указым. А концепцэм ипкъ иткІэ 2025 гъэр къэсэхуКІэ Урысей Федерацэм щрагъэкІуэкІыну демографие политикэм и мурадхэр хуэгъэзащ къэралым и цыхуэхэм я бжыгъэр 2015 гъэм ирихьэлІэу мелуани 142 - 143-м хуэдизу кьызэтенэным, абы ипкъ иткІи 2025 гъэм а бжыгъэр мелуани 145-м нэсэсыным. Зи гугъу тшІы концепцэм тепщІыхьмэ, цыхуэхэм я псэукІэр прагъэфІакІуэкІэрэ, абыхэм я гъашІэм и гущІэгъуэ 2015 гъэм ику иту илъэс 70, 2025 гъэм илъэс 75-рэ хьунущ.

ЗэкІэ кьыгпэплъэу жыхуаІэхэр узыгъэгуфІэкъым. Хэбгъэзыхьмэ, 2050 гъэм Урысейм цыхуэ мелуани 101,5-рэ фІэкІа щымыпсэужыну хуагъэфащэ. А эзэманым ди къэралым и цыхуэхэр дуней псом щ1ыпсэухэм я процент 1,1-м щІигъужынукъым.

Абы кьыхэкІыу Урысей Федерацэм и унафэщІхэм мы зэманым кьагъуэтын хуейщ езыхэм я демографие политикэр дяпэкІэ зэрэуэнтІыну щ1ыкІэр. ЗэрыгурыІуэгъуэщ, Концепцэр зэфІэгъэзыжынухэм я программэ кьудейщ. Ар ягъэзэщІэфынрэ ямыгъэззэщІэфынрэ зэхъэ гурыІуэгъэкъым.

Урысей Федерацэм и щ1ыналъэу щыт Къэбэрдей-Балъкъэрыр Концепцэм пэджжэнь хуейщ езым кьэзэгъ политикэ иригъэкІуэкІыуэрэ, Сэ сыхэзгепльымкІэ, республикэм и унафэщІхэм мы ІэнатІэм псом япэу кьаІэну зыщ1ыхуэгъэувыжьынхъэщ цыхуэхэм медицинэ дэІэпыкъунытгъэ зэрыратымрэ ахэр хуэхъуэхэмкІэ кьызэрызэрагъэпэщыр егъэфІэкІуэнымрэ. Абыхэм сымаджхэхэм я бжыгъэр игъэмэщІэнут, цыхуэхэм уэ къаймыуэлІэнымкІэ щыІэ Іэмалхэр ягъэлъэщынут, узыншэу кьэхьу сабийхэм хагъэхъуэнут, лІэхэм я б жыгъэр кІэрагъэхунут, унагъуэр ягъэбгыдэнут, н. къ.

А мурадыр зэдмыгъэхьулІэмэ, дэ экономикэр кьытхуэІэтыныкъым - экономикэ тэмэм зэтеезыхуэхэр цыхуэ узышнэхэрщ.

Ди жагъуэ зэрыхъунщи, иужь ильэсипщІхэм зэхъуэкІыныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэм, зэфІэмыихьэныгъэ куэдыкІейхэм я зэранкІэ ди дежь щ1ахуэсакъыжьхэм цыхуэхэм я узышнагъэм. А Іуэхур дэ идгъэуващ иужьрей уьвЛІэм. Псори хуейщ ильэс куэдкІэ фІыуэ икІи узышнэу псэунУ. Ауэ ар дэтхэнэми кьыгурыІуэу пІэрэ??

Нэхъ гумызагъэхэр пщэдджьжьыш ьотэджьри, занщІэу лэжьакІуэ е еджакІуэ макІуэ, нэхъ мыхьэнэшэ дыдэхэм щхьэкІэ ьюгубхь, я благъэхэм ФрІонэ, нэхъ хуэщІа я нэІуасэхэм, лэжьагъуэхэм йохьуапсэ, пщ1ыхьэщхьэкІэ телевизор епльрэ Іурех. Адрейхэри зэрыкІэлъыпІпль щ1ыІэкъым я узышнагъэм.

Апхуэдэ псэукІэм кьеушэ нерв узхэр, нэгъуэщІ куэди. 2005 - 2010 гъэхэм Урысейм нэхъапэм щ1ымыІэ узыфэхэр кьыщежьащ. Лъым кьыхэкІа узхэр зыкІэзыгъэ я бжыгъэм процент 11-кІэ щ1ыхэхьащ. ООН-м кьитахэм ятепщІыхьмэ, гъащІэм ихуиту, я кІыхьагъымкІэ Урысейм дунейм 130-нэ уьвпІэр щ1ыІыгъщ (кьэралИ 150-м ящ1ыщу). Зэвгъэпэщэн папщІэ: экономикэ зыужьныгъэмкІэ - 43-нэ, егъэджэныгъэ ІэнатІэмкІэ - 40-нэ, цыхуэ кьэс ипэжьІкІэ кьыхэхьуэр зыкъуэдзымкІэ 50-нэ уьвпІэкъэр кьылъос.

Цыхуэхэм я узышнагъэр зыхуэдэмкІэ дэ дунейм щытыгъыр 127-нэ уьвпІэпэщ.

Мы зэманым Урысейм цыхуэ мин кэскъ ику итУ 14,2-рэ щахолІыкІ. Мыбдеж дэ пашэныгъэр щытІыгъщ. Европэри (абы а бжыгъэр зэрыщ1ыхуэр 9-щ), къэрал кьулейсыхэрри 12) кьыщ1эзэнэкІащ. Ди дежкІэ ар хуабжьу гуемыІущ. АрщхьэкІэ псом нэхърэ нэхъ узыгъэгузавэр ди деж дунейм щехьэк щ1ыхуэхэм я процент 28-р лэжьэфныну ньбжьым зэрыщ1ытрыщ. Къэрал пэрыгъэхэм а бжыгъэр проценти 10-м, зызыужь кьэралхэм процент 28-м щ1ыщІигъуркъым. Ди деж зы ильэсым щ1ой лэжьэфныну цІыху мин 600 Ар зы кьалэ псо мэхъу! Ахэр псэуамэ, дэ зы цІыхуи дыхуеинутэкъым нэгъуэщІ къэрал кьикІыу ІэжьакІуэ кьытхуэкІуэну. Лэжьэфныну цІыхуи и лІэныгъэм къэралым кьудІэ нэхъыбэ трегъэкІуадэ зи ньбжь хэкІуэтауэ дунейм ехьжьам егъэщ1ылІа Іуэхуэхэм нэхърэ. Псалъэм и къэтыркІэ, зы цІыхур сом мелуаних и уасэу «кьалЬытащ». Ауэ ІыпасэУ дунейм ехьжьа цІыхуэхэм къэралым сыт хуэдизкІэ зыщІагъэкъуэфынут? Мыбдеж хэщІыныгъэхэр куэдкІэ щынэхьыбэщ узышнагъэр хьунмэн трегъэкІуадэ псомкІэ нэхърэ.

Пэжщ, къэрал куэд дыдэм хущхъуэхэм я уасэхэр зыхуэдизыр ткІийуэ щагъэзыварыкъым. Ауэ а къэралхэм дэ щапхъэ кьатетх хьунукъым. Дэ ешхъэм къэдгъуэтын хуейщ ди узышнагъэр гъэбыдэнымрэ ди псоцуэдэр егъэфІэкІуэныгъэ дыхуэхъыш гъуэгуфэр.

Сэ сыхэрегупсысмкІэ, Іуэхур зыльхьэхэ фІэгъэнапІэхэм ящ1ыщу Урысейм уасэхэр зыгращІыхьхь щапльэгъэкІэ зэрыщ1ымыІэм икІи ахэр кьыхэзырхьу щ1ыкІэм зэрыщ1ыкІэлъымыплІыр. Языныкъуэ щ1ынальэхэм хущхъуэхэм я уасэхэм щ1ыщІегъу ньбжьым 50-м кьыщ1ыщІэдзауэ 100-м нэс. Хэбгъэзыхьмэ, зы кьуажэм зы уасэкІэ, адрейм нэгъуэщІкІэ кьыщ1ипщІхункІэ зыхуэІуа щ1ыІэкъым.

Щ1ытыкІэр зэтес ящ1ыжьми мурадкІэ нобэр кьызэсым Іуэху зыбжанэ зэфІагъэкІащ. 2009 гъэм щ1ыщхьэІум и 8-м УФ-м и Правительствэм кьыщтащ «Гъащ1э мыхьэнэ зи1э хущхъуэхэм я уасэхэр кьэралым зэрыщэригъакІуэр егъэфІэкІуэным и Іуэхукі» Унафэ №654-р. Абы кьеГъэув Урысейм, нэгъуэщІ кьэралхэм щащІа хущхъуэхэм я уасэхэр фІэкІыпІэ имыІэу ятхьн хуейуэ. Апхуэдэ щ1ыкІэкІэ кьэралыр щэсыпІэ йоувэ а хущхъуэхэмкІэ цІыхуэхэр кьыззэрызэрагъэпэщ1ымкІэ.

АрщхьэкІэ, сэ хьэсыльтэ ар уасэхэр кьэралым зэрригъэкІуэным хуэунэтІауэ яча япэ льэбакъуэ кьудейуэ. А хущхъуэхэм я уасэхэр льабжьэнщэу зэрыдрагъэуейщ Правительствэр апхуэдэ льэбакъуэм езыхулІар. Кьэсымэджа цІыху кьулейсызхэм я дежкІэ тІури зыщ1 езыхэр зыхуэнькъуэ хущхъуэхэм я уасэхэр фІэкІыпІэ зращІыпІа зэгурыІуэныгъэм ебакъуэу уасэхэм хэзыгъэльхъуэхэм кьэралыр ятхьэкъ у пхьэщ. ПсэукІэр щ1игугъу зэмаиным хьэрэмышхьэ щ1ыкІэр гъэхуэсакъуэ щ1ыкІэр гъэхуауэ ятхьн тэмэму щ1ытпсэлъыхь кьэралым зэфІигъэкІыпхъэхэм, арщхьэкІэ езыхэм ящІэн хуейр ягу кьыщ1ыкІыжьркъым. Псалъэм и къэтыркІэ, хьэпшып кьыщащхъуэкІэ чех кьыхьахьи зэрыхуейр. ИтІанэ, щэч кьытрахьэмэ, кьэпщ1такІуэ-кІэ льыпІпльакІуэ Іуэхущ1апІэхэм зыхуэ агъэгъазэ хьунущ. Іэнатіэр зыхуей хуагъаэзмэ, Урысейр ящ1ыхуэ дэ дыдэу хуэпІкІу жьинуі кьым нэгъуэщІ къэралхэм щащІа хущхъуэхэм.

Адрей жьылагъуэ зэгухьэнкІэхэмэ хуэдэу КЪБР-м и Жьылагъуэ палатэрэ мы Іуэхум тегущІыкІу щ1ыгъуэ тыфІынкъым. Мы гъэм и пэщІэдзэм республикэм и жьылагъуэ палатэм щедэІуащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым уэзышнагъэр хьэмэныр зэрыщ1ыгъуэвэр, зэфІэгъэжьын хуейпэр, зэрыгъэтыкІыр, зэрыгъэжьын хуейпэр, кьыпэпльэр» Іуэхум. ЕтІуанэ ильэс нЬкъуэм нэгъуэщІ кьэлэнхэри кьИэтыну и мурадщ.

ТАУ Пщыкъан,
КЪБР-м и Жьылагъуэ палатэм и унафэщІ, экономикэ щІэныгъэхэм я доктор, профессор,
РАЕН-м и академик,
УФ-м щІэныгъэ хэмкІэ щ1ыхь зиІэ и лэжьакІуэ.

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

Узыншагъэм нэхъыщхьэ щыІэкъым

● Еджагъэшхуэм и псалъэ

ТауПщыкъан

щ1ыкІэкІуэ хущхъуэ уасэхэр зэтес ящ1ыным и Іуэхум. Я5ныныкъуэ къэралхэм уасэхэр щагъэув ящ1ыхуэмрэ щІэупщІэхэмрэ зыхуэдизым тещІыхьауэ. АрщхьэкІэ абыхэм властхэр щакІэльполІ мы Іуэху м - мардэм щ1ыхьэдэ хьунукъым. Ауэ, кьыхэдгъэбелджылыкІынщІ, Франджым, Италием, Бельгием, Китайм, Японием, Индием хущхъуэхэм я уасэхэр къэрал унафэм щІэтщ.

Пэжщ, къэрал куэд дыдэм хущхъуэхэм я уасэхэр зыхуэдизыр ткІийуэ щагъэзыварыкъым. Ауэ а къэралхэм дэ щапхъэ кьатетх хьунукъым. Дэ ешхъэм къэдгъуэтын хуейщ ди узышнагъэр гъэбыдэнымрэ ди псоцуэдэр егъэфІэкІуэныгъэ дыхуэхъыш гъуэгуфэр.

Сэ сыхэрегупсысмкІэ, Іуэхур зыльхьэхэ фІэгъэнапІэхэм ящ1ыщу Урысейм уасэхэр зыгращІыхьхь щапльэгъэкІэ зэрыщ1ымыІэм икІи ахэр кьыхэзырхьу щ1ыкІэм зэрыщ1ыкІэлъымыплІыр. Я5ныныкъуэ щ1ынальэхэм хущхъуэхэм я уасэхэм щ1ыщІегъу ньбжьым 50-м кьыщ1ыщІэдзауэ 100-м нэс. Хэбгъэзыхьмэ, зы кьуажэм зы уасэкІэ, адрейм нэгъуэщІкІэ кьыщ1ипщІхункІэ зыхуэІуа щ1ыІэкъым.

Щ1ытыкІэр зэтес ящ1ыжьми мурадкІэ нобэр кьызэсым Іуэху зыбжанэ зэфІагъэкІащ. 2009 гъэм щ1ыщхьэІум и 8-м УФ-м и Правительствэм кьыщтащ «Гъащ1э мыхьэнэ зи1э хущхъуэхэм я уасэхэр кьэралым зэрыщэригъакІуэр егъэфІэкІуэным и Іуэхукі» Унафэ №654-р. Абы кьеГъэув Урысейм, нэгъуэщІ кьэралхэм щащІа хущхъуэхэм я уасэхэр фІэкІыпІэ имыІэу ятхьн хуейуэ. Апхуэдэ щ1ыкІэкІэ кьэралыр щэсыпІэ йоувэ а хущхъуэхэмкІэ цІыхуэхэр кьыззэрызэрагъэпэщ1ымкІэ.

АрщхьэкІэ, сэ хьэсыльтэ ар уасэхэр кьэралым зэрригъэкІуэным хуэунэтІауэ яча япэ льэбакъуэ кьудейуэ. А хущхъуэхэм я уасэхэр льабжьэнщэу зэрыдрагъэуейщ Правительствэр апхуэдэ льэбакъуэм езыхулІар. Кьэсымэджа цІыху кьулейсызхэм я дежкІэ тІури зыщ1 езыхэр зыхуэнькъуэ хущхъуэхэм я уасэхэр фІэкІыпІэ зращІыпІа зэгурыІуэныгъэм ебакъуэу уасэхэм хэзыгъэльхъуэхэм кьэралыр ятхьэкъ у пхьэщ. ПсэукІэр щ1игугъу зэмаиным хьэрэмышхьэ щ1ыкІэр гъэхуэсакъуэ щ1ыкІэр гъэхуауэ ятхьн тэмэму щ1ытпсэлъыхь кьэралым зэфІигъэкІыпхъэхэм, арщхьэкІэ езыхэм ящІэн хуейр ягу кьыщ1ыкІыжьркъым. Псалъэм и къэтыркІэ, хьэпшып кьыщащхъуэкІэ чех кьыхьахьи зэрыхуейр. ИтІанэ, щэч кьытрахьэмэ, кьэпщ1такІуэ-кІэ льыпІпльакІуэ Іуэхущ1апІэхэм зыхуэ агъэгъазэ хьунущ. Іэнатіэр зыхуей хуагъаэзмэ, Урысейр ящ1ыхуэ дэ дыдэу хуэпІкІу жьинуі кьым нэгъуэщІ къэралхэм щащІа хущхъуэхэм.

Адрей жьылагъуэ зэгухьэнкІэхэмэ хуэдэу КЪБР-м и Жьылагъуэ палатэрэ мы Іуэхум тегущІыкІу щ1ыгъуэ тыфІынкъым. Мы гъэм и пэщІэдзэм республикэм и жьылагъуэ палатэм щедэІуащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым уэзышнагъэр хьэмэныр зэрыщ1ыгъуэвэр, зэфІэгъэжьын хуейпэр, зэрыгъэтыкІыр, зэрыгъэжьын хуейпэр, кьыпэпльэр» Іуэхум. ЕтІуанэ ильэс нЬкъуэм нэгъуэщІ кьэлэнхэри кьИэтыну и мурадщ.

ТАУ Пщыкъан,
КЪБР-м и Жьылагъуэ палатэм и унафэщІ, экономикэ щІэныгъэхэм я доктор, профессор,
РАЕН-м и академик,
УФ-м щІэныгъэ хэмкІэ щ1ыхь зиІэ и лэжьакІуэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм яхуэгъэзэ къэрал къалэнхэр зэрызэхальхьэ, къэрал къалэнхэр гъэзэщІэныр финансхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщ щ1ыкІэм и Іуэхукі

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2011 гъэм фокІадэм и 26-м

Урысей Федерацэм и Бюджет кодексым и 69.2 статьям и Іыхьэхэу 4-мрэ 5-мрэ,«Сату Іуэхум пымыщІа организацІхэм ятеухуауэ» 1996 гъэм щ1ышыпэм и 12-м кІащта Федеральнэ закон №7-ФЗ-м и9.2статьям и Іыхь7-м и пункт 1-м япкъ иткІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм ы**мунафэ ещІ:**

1. Къэщтэн мы унафэм щ1ыгъуэху:

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм яхуэгъэзэ къэрал къалэнхэр зэрызэхальхьэмрэ къэрал къалэнхэр гъэзэщІэныр финансхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщымрэ теухуа Положенэр;

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органхэм я унафэм щІэт къэрал Іуэхущ1апІэу къэрал Іуэхутхьэбзэхэр гъэзэщІэныр зи кІалэн нэхъыщхьэ дыдэу щытхэм зэфІагъэкІкъэрал Іуэхутхьэбзэхэр (лэжьыгъэхэр) зыхуэдизыр кьыщ1ыгъэльэгъуа спискэм и тепІэр;

езыхэрзэлажь Іуэхум тещІыхьауэ къэрал Іуэхущ1апІэхэм зэфІагъэкІ къэрал Іуэхутхьэбзэ (лэжьыгъэ) нэхъыщхьэхэм я спискэм тепІэр.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Финансхэмкі и министерствэм (Бышэн А. А.) кІыщтэну хуэгъэзыньи:

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм къэрал Іуэхутхьэбзэхэр зэфІэгъэкІыным трагъэкІуэдэн хуэпІ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм я мылъкур зехьэным мардэкІэ текІуадэр кьызэрабж методикэ чэнджэщхэр;

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм хуагъэув къэрал къалэнхэр зэрызэхальхьэмрэ ахэр гъэзэщІа зэрыльхьэ зэрыкІэльыпІпльмкІэ методикэ чэнджэщхэр;

къэрал къалэнхэр гъэзэщІэныр финансхэмкІэ къызэрагъэпэщын папщІэ субсидиехэр зэрыхуэхьэ щ1ыкІэмрэ хэбзэхэмрэ ятеухуэ зэгурІуэныгъэм и тепІэр.

3.Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органхэм ящ1ыщу къэрал бюджет Іуэхущ1апІэхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал мылъкур кьагъэсэбэнрэ кьызэІуах Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІэхэмрэ я къызэгъэпэщ1ауэ щытхэм, апхуэдэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и унафэм щІэт Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Финансхэмкі и министерствэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ и министерствэмрэ ягурыІуэу, къэрал Іуэхутхьэбзэхэр зэфІэгъэкІыным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм я мылъкур зехьэным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр зэрагъэбелджылыс щІыкІэхэр.

4. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органхэм ящ1ыщу зыхуэфащэ ІэнатІэхэм щрагъэкІуэкІ къэрал политикэрубзыхуІнымрэ а ІэнатІэхэм щ1ы Іэхуцытыгъ кІэхэр зэблэзыгъэкІ хабзэ мардэхэр зэхэльхьэнымрэ зи кІалэну щытхэм яхуэгъэувын зыхуэфащэ ІэнатІэм ехьлІауэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм я мылъкур зехьэным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр зэрагъэбелджылыс щІыкІэхэр зэрагъэбелджылъ хабзэр кьащтэну.

5. Мы унафэм пункт 3-м кьыщыгъэльэгъуа Іуэхуэхэм щІагъуэ е ахэр нэхъ зенкІырыхуауэ кІахь хъунущ, ауэ а псоримы унафэм и пункт 4-м кьигъэувэм езгъэнын хуейщ.

6. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзэщІакІуэ органхэм ящ1ыщу къэрал бюджет Іуэхущ1апІэхэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал мылъкур кьагъэсэбэнрэ кьызэІуах Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІэхэмрэ я къызэгъэпэщ1ауэ щытхэм, апхуэдэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и унафэм щІэт Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Финансхэмкі и министерствэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкІэ и министерствэмрэ ягурыІуэу, къэрал Іуэхутхьэбзэхэр зэфІэгъэкІыным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал Іуэхущ1апІэхэм я мылъкур зехьэным мардэкІэ текІуадэр зыхуэдизыр зэрагъэбелджылыс щІыкІэхэр зэрагъэбелджылъ хабзэр кьащтэну.

7. Бюджет сметэм тету финансхэмкІэ къызэрагъэпэщ1ауэ бюджет Іэнатіэм и зэхэльхьэр зэхъуэкІыныр и Ільабжьэу къызэІуаха къэрал Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІам ар къыщ1ызэрагъэпэща махуэм щегъэжьауэ илъэсищкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и республикэ бюджетым къыхэкІыу субсидиехэр ятет къэрал Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІам и къызэрэпэщакІуэм и къыдэнкэмэ зэхилъхьа къэрал къалэнхэр зэфІэгъэкІыным трагъэкІуэдэ финансхэр зэхуагъэхьужын папщІэ.

Субсидиер ягъэув бюджет сметэм тету къэрал бюджет Іуэхущ1апІэр финансхэмкІэ къызэрызэрагъэпэщ1ымрэ къэрал Іуэхущ1апІэ пыгъэщхьэхуакІам къэрал къалэнхэр игъэзэщІэн папщІэ хуэхах ахьшэмрэ зэрызэхьэщыкІым хуэдизу.

8. Мы унафэр зэрагъэзащІэм кІэльыпІпльмэ и пщэ ильхьэн Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ1ым и яп къуэдэу Абрэдж І. Хь.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ1
ГЕРТЕР Иван.

● КЪБР-м и МВД-м

Мазэ къэс

КЪБР-м къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ органхэмрэ къэрал кІуэцІыдзэмрэ я ветеранхэм я Советым и хэщІапІэм налшыкдзэс щІалэгъуалэм дзэ-хэкупсэ гъэсэныгъэ щыдраГъэкІуэкІ и пэщым мазэ къэс ветеран-юбилярхэр щ1ыхэхуащэс.

ЗИ МАХУЭШХУЭР яГъэлъапІэхэм ехьуэхьуну пшыхьым кьеблэгъащ Урысей Федерацэм и МВД-м Налшык къалэ окрУгымкІэ и Іуэхущ1апІэм и унафэщІ полицэм и полковник **Дышэкі Назир**, Хабзэхьумэ ІэнатІэхэмрэ кьулыкьу щхьэхуэхэмрэ я лэжьакІуэхэм я ассоциацэм и Къэбэрдей-Балъкъэр кьудамэм и тхьэмадэ **Гобеев Азэмэт**, «Къббалъкъэнерго»-м правовой ІуэхугъуэхэмкІэ и унафэщІ **Алий Сулейман**, зауэм и ветеранхэр. Къэрал кІуэцІ ІуэхуэхэмкІэ органхэмрэ къэрал кІуэцІыдзэмрэ я ветеранхэм и Налшык къалэ Советым хэт, Хэку зауэшхуэм и ветеран **Шишкова Аннэ** ильэс 90, Тезырэхэр щрахьэкІ щ1ыпІэхэм кІэльыпІпльмкІэ КЪБР-м и Жьылагъуэ палатэм и комиссэм и унафэщІ **Эндреев Мэгъэзалийрэ** ветеранхэм я Советым хэт **Наконечный Иванрэ** ильэс 65-рэ зэрырикъум кьыхэкІыу хэщІэхэм псалъэ гапэхэр жаІащ икІи юбилярхэм тыГъэхэр хуащІащ.

Дыщэкі Назир Налшык къалэмкІэ УВД-м ветеранхэм адэкІи сыт и лЬэныкьуэкІи зэрызащІигъэкъуэнур кьыІэзхуэсахэм яжриІащ.

Къэрал кІуэцІ Іуэхуэхэмкі органхэмрэ къэрал кІуэцІыдзэмрэ я ветеранхэм и Налшык къалэ Советым и унафэщІ **Демьяненко Эдуард** щІэныгъэ дызэрищІамкІэ, тыгъэ гуапэхэр зратар юбилярхэм я закъуэкъыпкъэм, атІэ Советми гулъытэ кьыхуащІащ. Абы хуХака мылЬкур зи ньбжь хэкІуэта цІыхуэхэм мазэм кьрибыбдэу кьагъэсэбэпынущ икІи зауэм и ветеранхэм ящ1ыщу сымаджэхэм, зи закъуэхэм, фызабэхэм ядэІэпыкьунущ

Къалэ Советыр нэхъыфІхэм ящ1ыщу кьызэрагъэльытам Дерев.яненко Эдуард ирогушхуэ. Абы кьхэм мазэ кьэс «Ветеран» газетыр кьыдагъэкІ, щІалэгъуалэм дзэ-хэкупсэ гъэсэныгъэ щ1ыдраГъэкІуэкІ я пашэу ветеранхэм я сурэтхэмрэ я гукъэкІыжхэмкІэ гъэщІэрэщІащ, я самодеятельностым зрагъэужь. Совет тым хэтхэм тхьилъ минри 2 щ1ызэхуэхьэса библиотекэ кьызэрагъэпэщащ, газэетхэм Іэ традзэ.

АЛЪХЪЭС Къазбэч.

КЪБР-м и Президент КІуэкІуэ Валерий и кьуэрыльхъу-пхъурыльхъуэм я гъусэщ.

Пэжыр зи гъуазэ

● Юбилей

«Щыхъм нэхъ къаплъэ дыдэу нэр и гъащIэрщ. Ар абы зэрилъэутыр зэщIэнщэу кIуа илъэсхэр хэплъэгъэуу къытемыхьэлъэкIыр хуэфащэу кьыртар хуэфащэу кьигъэщIэн хуейщ». «Жыпр псыхьа зэрыхъуар» тхылъыр щитхым. Островский Николай къыбгъэкIа а псалъэ Iуащхэм абы щыгъэн нужьыкIи мыхьэнэшхуэ яIэщ. Ди зэманми ар нэхъ гъахъшэ хуэакъым, сыту жыпIэмэ щыхъур мы дунейм къытохьэ хуэфащэу тетыну, IуэхуфIхэр илэжьыну кьыпIэщIыту.

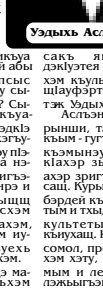

Уэдыхъ Аслъэнджэрий

МЫ МАХУЭХЭМ зи ныбжькIыр илъэс 80 рикIуэ Уэдыхъ Аслъэнджэрий абы щIэ х-щIэкIыурэ йогупсысикIи зоупщIыж: «Пэжу сытету пIэрэ мы дунейм? Сыкъыщыхъуа Урыхъ къуажэм дэсхэм, илъэс кIуэдIкI сызыдолэжьа си гъаIэзгъуэкIэ сыту жыпIэрэ?» Кэзэ зыпIэгъуа а нэхъыжьыфIым игу кьиригъэкIыжынрэ щIэгъушхэрэ, Iуэрыгъэ щIыгъуэ зыгъэгъэкIа, Институтым и комсомол, профсоюз комитетхэм хэту, ВЛКСМ-м и обкомым и лектору жылагъуэ гъжьыгIэшхуэ ирихьэкIащ.

ЕджапIэ нэхъыщхьэм и ужькIэ, Мэлкэ къуажэм дэт классибгI школым и унафэщIу ягъэкIуащ.

Уэдыхъ Аслъэнджэрий кьызэгъэпэщакIуэ Iэзэ кьызэрыхэкIынур пасэу кьэнэIуат. Зэран кьыкъжьхуэр щыIэрэ, кьыкъуфIэ щыIэ. Ауэ ар кьаплъэкIуатэхэм деж, ар кьаплъытэрт. Комсомолым и Дзэлыкъуэ райкомым и япэ секретарыр еджапIэ ягъэкIуэрти, а къуалыкъур хуагъэфащэу егъэджакIуэ щIалэм и кандидатурэр кьыхалъхьат. Партым и район комитетыр зыщIэупщIэхэм я жэуапыр щагъэхъэзырым, Уэрыхъ къуажэ Советым мыпхуэдэу щатхыгъат: «Уэдыхъ Аслъэнджэрий зырамыкIа и пIуэр дзыхьыщIэгъуэджэ унагъуэм кьыхэкIащ...» Пfar бжьыгъуэ зимыIэ а щхьэусыгъуэ закъуэр и фIэгъэнапIэу, абы и Iуэкур кьыIэпаудаугъэ щыташ. Ауэ мы гъащIэм захуагъэ зэрыщIыIэри Аслъэнджэрий игъэунэжащ,икIи комсомолым и Iэскэн райкомым и етIуанэ, иужькIэ и япэ секретару щыIэжьам жэуапIныгъэ хэлъу, екIуу и кьалэныр ирихьэкIащ.

А зэманым, и дэрэгъухэм ящIыгъуу, гулъытэшхуэ хуищIащ , жылагъуэжэ еджакIуэ бригадэжэ кьыщIэзгъэпэщыщым. Iэжьыгъэм и пщIэр ящIэзгъэнным, ныбжьыкIэхэр ящIэу, щIэпыкIыным хуэунэтIаеу мы Iуэхум мыхьэнэшхуэ иIэт икIи кьаIэнэшхуэ игъэзащIэрт. Колх оэхэтэм ядэIэпыкIуу, школакIуэхэм мэкъумэш кьэкIыгъэжэ зэрахьэрт, мэкъумыIэ ягъэхьэзырырт. А IэнатIэм щаIэ екIулIэныгъэхэм кьапэкIуэ еджакIуэ гуп куэдыр ягъэпэкащ, комсомолым и Iэскэн райкомым ВЛКСМ-м и ЦК-м и Щыхь тхылъыр «ГАЗ-69» автомашинэхэр я къаратащ. КьищынэмыщIаУэ, Кьэбзэрдей-Балъкъэрым и Къэралыгъуэр илъэс 40 зэрикIуэм и щIыхькIэ Iуащхьэмахуэ и щыгум дэкIаxэм комсомолым и райкомыр жьыджэру яхэтащ. А Iуэхур Iэкlуэтьакlуэу кьыщIрызэригъэпэщам папщIэ, КъБАССР-м и Правительствэм и Щыхь тхылъыр Уэдыхъым кьыхуагъэфэщащ.

Пэжь ипэIуэкIэ Аслъэнджэрий Iэскэн районым и Пионерэм я унэм и унафэщIу щытащ. Иужькlэ, бгъэдэлъ зэфIэкIыр кьаIыытэри, Аргудан къуажэ курыт школым ягъэкIуащ. А кьалэныр и пщэ щрагъхьэм, партым и райкомым абы пыухыкIауэ хунгъэнат къуажэм егъэджэныгъэ Iуэхур щригъэфIэкIуэну, зэрыщытыпхъэм нэсу кьиIэтыжьыну. Аргудан зэрыщыIа иIэусилIам ныгуибыдэу, еджапIэр адрейхэм ятIэщIыхьэжам кьыщыIэмнэу, нэхъыфIу кьаIыытэхэм ящыщ хъуат. Ленинным и цIэкIэ щыIэ колхозым и правленэм хэтти, хозяйствэ пэрытым и Iуэхуэмэ щыжьджэрт.

И щыпхъуэхэр унагъуэ ихьэу и анэр и закъуэу кьыщынэм, Аслъэнджэрий я кьуаажэм имыгъэззэжу хуэкъым. ИIэсилIкIэ «Урыхъ» совхозым и парт организацэм и секретару гъэкъэуэ, Старэ Iэскэн дэт школ-интернатым унафэщIу ягъэкIуащ. IэнатIэм зэрыIуту, 1968 гъэм КъБКъУ-м и мэкъумэш къудамэр кьиуха нэужь, «Урыхъ» совхозым агроном нэхъыщхьэу яIэщжащ, кьыкIэтыкIуэу Партькъаз консерв заводым и Iуэхур илъэсилIкIэ иунэгIащ.

Партым и Аруан райкомымрэ республикэм консерв промышленностымкIэ и зэгугъэныгъэмрэ я унафэкIэ, 1974 гъэм и щэкIуэгъуэ мазэм Уэдыхъым «Урыхъу» пхъэщхьэмыщхьэ совхозым и директору ягъэуващ.

Абыи кьызэгъэпэщакIуэ Iэзэу зыкъыщигъэлъэгъуащ.

- А кьулыкъур кьызэрыхуагъэфэщар си гуапэ хъуат. Пэжщ, Парткъаз си Iуэхуэр хъарзынэу щыдэкIырт, си анэ Iаци кьалэ гъащIэр иту ирихьырт, ди гъунэгъуэмэ ёсати, фIыуэ кьалъагъурт. Кьуаажэм зэрыгъэзэжьыр щызэхихам, и нэпсыр кьыфIекIуэри, кьыжьинIэгъат: «Лажьэ Iуэри имыIэу уи адэр абы щагъэкIуэдащ, уэ нэхъыфIу кьыщыпхущытын уфIэщIэрэ?» Сэ кьалэну зыкъуэзгъэуаужьыжат си жыIэмрэ ди цIыхухэмрэ схуэзэфIэкIыр яхуэсщIну, лэжьакIуэжьхэр згъэгушхуэну, садэIэпыкъуну, губгъуэм кьизмынэну. ИкIи а кьулыкъур зэрамыкIа и пIуэр дзыхьыщIэгъуэджэ унагъуэм кьыхэкIащ...» Пfar бжьыгъуэ зимыIэ а щхьэусыгъуэ закъуэр и фIэгъэнапIэу, абы и Iуэкур кьыIэпаудаугъэ щыташ. Ауэ мы гъащIэм захуагъэ зэрыщIыIэри Аслъэнджэрий игъэунэжащ, икIи комсомолым и Iэскэн райкомым и етIуанэ, иужькIэ и япэ секретару щыIэжьам жэуапIныгъэ хэлъу, екIуу и кьалэныр ирихьэкIащ.

А зэманым, и дэрэгъухэм ящIыгъуу, гулъытэшхуэ хуищIащ , жылагъуэжэ еджакIуэ бригадэжэ кьыщIэзгъэпэщыщым. Iэжьыгъэм и пщIэр ящIэзгъэнным, ныбжьыкIэхэр ящIэу, щIэпыкIыным хуэунэтIаеу мы Iуэхум мыхьэнэшхуэ иIэт икIи кьаIэнэшхуэ игъэзащIэрт. Колх оэхэтэм ядэIэпыкIуу, школакIуэхэм мэкъумэш кьэкIыгъэжэ зэрахьэрт, мэкъумыIэ ягъэхьэзырырт. А IэнатIэм щаIэ екIулIэныгъэхэм кьапэкIуэ еджакIуэ гуп куэдыр ягъэпэкащ, комсомолым и Iэскэн райкомым ВЛКСМ-м и ЦК-м и Щыхь тхылъыр «ГАЗ-69» автомашинэхэр я къаратащ. КьищынэмыщIаУэ, Кьэбзэрдей-Балъкъэрым и Къэралыгъуэр илъэс 40 зэрикIуэм и щIыхькIэ Iуащхьэмахуэ и щыгум дэкIаxэм комсомолым и райкомыр жьыджэру яхэтащ. А Iуэхур Iэкlуэтьакlуэу кьызэрызэригъэпэщам папщIэ, КъБАССР-м и Правительствэм и Щыхь тхылъыр Уэдыхъым кьыхуагъэфэщащ.

Пэжь ипэIуэкIэ Аслъэнджэрий Iэскэн районым и Пионерэм я унэм и унафэщIу щытащ. ИужькIэ, бгъэдэлъ зэфIэкIыр кьаIыытэри, Аргудан къуажэ курыт школым ягъэкIуащ. А кьалэныр и пщэ щрагъхьэм, партым и райкомым абы пыухыкIауэ хунгъэнат къуажэм егъэджэныгъэ Iуэхур щригъэфIэкIуэну, зэрыщытыпхъэм нэсу кьиIэтыжьыну. Аргудан зэрыщIа иIэусилIам ныгуибыдэу, еджапIэр адрейхэм ятIэщIыхьэжам кьыщынэмнэу, нэхъыфIу кьаIыытэхэм ящыщ хъуат. Ленинным и цIэкIэ щыIэ колхозым и правленэм хэтти, хозяйствэ пэрытым и Iуэхуэмэ щыжьджэрт.

И щыпхъуэхэр унагъуэ ихьэу и анэр и закъуэу кьыщынэм, Аслъэнджэрий я кьуаажэм имыгъэззэжу хуэкъым. ИIэсилIкIэ «Урыхъ» совхозым и парт организацэм и секретару гъэкъэуэ, Старэ Iэскэн дэт школ-интернатым унафэщIу ягъэкIуащ. IэнатIэм зэрыIуту, 1968 гъэм КъБКъУ-м и мэкъумэш къудамэр кьиуха нэужь, «Урыхъ» совхозым агроном нэхъыщхьэу яIэщжащ, кьыкIэтыкIуэу Партькъаз консерв заводым и Iуэхур илъэсилIкIэ иунэгIащ.

Партым и Аруан райкомымрэ республикэм консерв промышленностымкIэ и зэгугъэныгъэмрэ я унафэкIэ, 1974 гъэм и щэкIуэгъуэ мазэм Уэдыхъым «Урыхъу» пхъэщхьэмыщхьэ совхозым и директору ягъэуващ.

Абыи кьызэгъэпэщакIуэ Iэзэу зыкъыщигъэлъэгъуащ.

- А кьулыкъур кьызэрыхуагъэфэщар си гуапэ хъуат. Пэжщ, Парткъаз си Iуэхуэр хъарзынэу щыдэкIырт, си анэ Iаци кьалэ гъащIэр иту ирихьырт, ди гъунэгъуэмэ ёсати, фIыуэ кьалъагъурт. Кьуаажэм зэрыгъэзэжьыр щызэхихам, и нэпсыр кьыфIекIуэри, кьыжьинIэгъат: «Лажьэ Iуэри имыIэу уи адэр абы щагъэкIуэдащ, уэ нэхъыфIу кьыщыпхущытын уфIэщIэрэ?» Сэ кьалэну зыкъуэзгъэуаужьыжат си жыIэмрэ ди цIыхухэмрэ схуэзэфIэкIыр яхуэсщIну, лэжьакIуэжьхэр згъэгушхуэну, садэIэпыкъуну, губгъуэм кьизмынэну. ИкIи а кьулыкъур зэрамыкIа и пIуэр дзыхьыщIэгъуэджэ унагъуэм кьыхэкIащ...» Пfar бжьыгъуэ зимыIэ а щхьэусыгъуэ закъуэр и фIэгъэнапIэу, абы и Iуэкур кьыIэпаудаугъэ щыташ. Ауэ мы гъащIэм захуагъэ зэрыщIыIэри Аслъэнджэрий игъэунэжащ, икIи комсомолым и Iэскэн райкомым и етIуанэ, иужькIэ и япэ секретару щыIэжьам жэуапIныгъэ хэлъу, екIуу и кьалэныр ирихьэкIащ.

А зэманым, и дэрэгъухэм ящIыгъуу, гулъытэшхуэ хуищIащ , жылагъуэжэ еджакIуэ бригадэжэ кьыщIэзгъэпэщыщым. Iэжьыгъэм и пщIэр ящIэзгъэнным, ныбжьыкIэхэр ящIэу, щIэпыкIыным хуэунэтIаеу мы Iуэхум мыхьэнэшхуэ иIэт икIи кьаIэнэшхуэ игъэзащIэрт. Колх оэхэтэм ядэIэпыкIуу, школакIуэхэм мэкъумэш кьэкIыгъэжэ зэрахьэрт, мэкъумыIэ ягъэхьэзырырт. А IэнатIэм щаIэ екIулIэныгъэхэм кьапэкIуэ еджакIуэ гуп куэдыр ягъэпэкащ, комсомолым и Iэскэн райкомым ВЛКСМ-м и ЦК-м и Щыхь тхылъыр «ГАЗ-69» автомашинэхэр я къаратащ. КьищынэмыщIаУэ, Кьэбзэрдей-Балъкъэрым и Къэралыгъуэр илъэс 40 зэрикIуэм и щIыхькIэ Iуащхьэмахуэ и щыгум дэкIаxэм комсомолым и райкомыр жьыджэру яхэтащ. А Iуэхур Iэкlуэтьакlуэу кьызэрызэригъэпэщам папщIэ, КъБАССР-м и Правительствэм и Щыхь тхылъыр Уэдыхъым кьыхуагъэфэщащ.

Пэжь ипэIуэкIэ Аслъэнджэрий Iэскэн районым и Пионерэм я унэм и унафэщIу щытащ. ИужькIэ, бгъэдэлъ зэфIэкIыр кьаIыытэри, Аргудан къуажэ курыт школым ягъэкIуащ. А кьалэныр и пщэ щрагъхьэм, партым и райкомым абы пыухыкIауэ хунгъэнат къуажэм егъэджэныгъэ Iуэхур щригъэфIэкIуэну, зэрыщытыпхъэм нэсу кьиIэтыжьыну. Аргудан зэрыщIа иIэусилIам ныгуибыдэу, еджапIэр адрейхэм ятIэщIыхьэжам кьыщынэмнэу, нэхъыфIу кьаIыытэхэм ящыщ хъуат. Ленинным и цIэкIэ щыIэ колхозым и правленэм хэтти, хозяйствэ пэрытым и Iуэхуэмэ щыжьджэрт.

И щыпхъуэхэр унагъуэ ихьэу и анэр и закъуэу кьыщынэм, Аслъэнджэрий я кьуаажэм имыгъэззэжу хуэкъым. ИIэсилIкIэ «Урыхъ» совхозым и парт организацэм и секретару гъэкъэуэ, Старэ Iэскэн дэт школ-интернатым унафэщIу ягъэкIуащ. IэнатIэм зэрыIуту, 1968 гъэм КъБКъУ-м и мэкъумэш къудамэр кьиуха нэужь, «Урыхъ» совхозым агроном нэхъыщхьэу яIэщжащ, кьыкIэтыкIуэу Партькъаз консерв заводым и Iуэхур илъэсилIкIэ иунэгIащ.

Партым и Аруан райкомымрэ республикэм консерв промышленностымкIэ и зэгугъэныгъэмрэ я унафэкIэ, 1974 гъэм и щэкIуэгъуэ мазэм Уэдыхъым «Урыхъу» пхъэщхьэмыщхьэ совхозым и директору ягъэуващ.

Абыи кьызэгъэпэщакIуэ Iэзэу зыкъыщигъэлъэгъуащ.

- А кьулыкъур кьызэрыхуагъэфэщар си гуапэ хъуат. Пэжщ, Парткъаз си Iуэхуэр хъарзынэу щыдэкIырт, си анэ Iаци кьалэ гъащIэр иту ирихьырт, ди гъунэгъуэмэ ёсати, фIыуэ кьалъагъурт. Кьуаажэм зэрыгъэзэжьыр щызэхихам, и нэпсыр кьыфIекIуэри, кьыжьинIэгъат: «Лажьэ Iуэри имыIэу уи адэр абы щагъэкIуэдащ, уэ нэхъыфIу кьыщыпхущытын уфIэщIэрэ?» Сэ кьалэну зыкъуэзгъэуаужьыжат си жыIэмрэ ди цIыхухэмрэ схуэзэфIэкIыр яхуэсщIну, лэжьакIуэжьхэр згъэгушхуэну, садэIэпыкъуну, губгъуэм кьизмынэну. ИкIи а кьулыкъур зэрамыкIа и пIуэр дзыхьыщIэгъуэджэ унагъуэм кьыхэкIащ...» Пfar бжьыгъуэ зимыIэ а щхьэусыгъуэ закъуэр и фIэгъэнапIэу, абы и Iуэкур кьыIэпаудаугъэ щыташ. Ауэ мы гъащIэм захуагъэ зэрыщIыIэри Аслъэнджэрий игъэунэжащ, икIи комсомолым и Iэскэн райкомым и етIуанэ, иужькIэ и япэ секретару щыIэжьам жэуапIныгъэ хэлъу, екIуу и кьалэныр ирихьэкIащ.

А зэманым, и дэрэгъухэм ящIыгъуу, гулъытэшхуэ хуищIащ , жылагъуэжэ еджакIуэ бригадэжэ кьыщIэзгъэпэщыщым. Iэжьыгъэм и пщIэр ящIэзгъэнным, ныбжьыкIэхэр ящIэу, щIэпыкIыным хуэунэтIаеу мы Iуэхум мыхьэнэшхуэ иIэт икIи кьаIэнэшхуэ игъэзащIэрт. Колх оэхэтэм ядэIэпыкIуу, школакIуэхэм мэкъумэш кьэкIыгъэжэ зэрахьэрт, мэкъумыIэ ягъэхьэзырырт. А IэнатIэм щаIэ екIулIэныгъэхэм кьапэкIуэ еджакIуэ гуп куэдыр ягъэпэкащ, комсомолым и Iэскэн райкомым ВЛКСМ-м и ЦК-м и Щыхь тхылъыр «ГАЗ-69» автомашинэхэр я къаратащ. КьищынэмыщIаУэ, Кьэбзэрдей-Балъкъэрым и Къэралыгъуэр илъэс 40 зэрикIуэм и щIыхькIэ Iуащхьэмахуэ и щыгум дэкIаxэм комсомолым и райкомыр жьыджэру яхэтащ. А Iуэхур Iэкlуэтьакlуэу кьызэрызэригъэпэщам папщIэ, КъБАССР-м и Правительствэм и Щыхь тхылъыр Уэдыхъым кьыхуагъэфэщащ.

Пэжь ипэIуэкIэ Аслъэнджэрий Iэскэн районым и Пионерэм я унэм и унафэщIу щытащ. Иужькl

Нэхущ Чэрим цIыхухэр егъэгуфIэ

Пшыхьхэр

★★★ Сценэм хьехыу пшыхьым кьырихьэлIахэм яхьыхьа нужь, Чэрим ябгъэдыхьащ, я Iэр нубыдащ и уэрэд жьыIэкIэм дихьэхыу, пщIэ къыхуэзыщIу къэкIуахэм ящыщ куэдым. Ар къызэтеувдащ упщIэ пыIэшхуэ щыгъуу щыс дадэм и деж, икIи и ныбжьым емыгъытауэ кьызэрыкIуэфам щхьэкIэ фIыщIэшхуэ хуищащ, и бынкIи и унагъэкIи гуапэу ехьуэхьащ.

Нэхущ Чэрим ирагъэзащIэ уэрэдхэм щыгъуэ адыгэ хабзэм и Iыхьэ щхьэхуэхэри. Лъэпкъ щэнхабзэм, гъуазджэм я лэ жьакIуэжу Дуэмыщ Iуулдин, Кьубатий Мухьэмэд, Тхьэщыгуей Жаанэ, Бгъэдыкъуэ Окьанэ, Бесленъ, Анзор, уэрэдус Лий Аслъэн сымэ я гъусэу ягъэхьэзыра тепIъэгъуэхэмкIэ, удж дахащэмкIэ кьытхуэупсащ пшыхьыр кьызэзыгъэпэщахэр. Нысэишэ уэрэдыр, нысэгъафIэ уэрэд-уджьыр, уэредадэкIэ щауэишэр, щауэмахуэ уэрэд ишыжьыр, махуэшхуэхэм ирихьэлIэу фокIадащхьэр зэракъутэр, махъсымафэр зэрырагъажьэр, нэгъуэщI Iуэ хугъуэ хьуэпсэгъуэхэри уи нэгу кьыщIзыгъэхьэ тар.

ПхужьмыIэныж хуэдизу кьулейщ адыгэр уэрэд дахэхэмкIэ, уджхэмкIэ, кьафэ щIэращIэ хэмкIэ, пшынатIэ щэращэ хэмкIэ. А псор щызэ хуэхъэсэ пшыхьым кьрихьэлIа нэ хъыжьхэми, нэхъыщIэхэми, сабийхэми дэрэжэгъуэр я куэду зэбгрыкIыжащ, Чэрим и кьыкIэтыкIыгъэ концертыр зыхуэпатIэну.

Дзыхьыхьэм дакъыхэщу, дыплъэм тлъагъуу, кьапIэм гу кьытIатэу, ди бзэр, ди хабзэр, ди кьафэр, ди фащэр щапхъэ ящIу адыгэ лъэпкъыр куэдрэ Тхьэм дигъэпсуI«, - жиIащ концертыр щызэхущIыжым Нэхущ Чэрим.

ТЕМИР Залинэ.
Сурэтхэр

КЪАРЕЙ Элинэ *трихащ.*

Жэпуэгъуэм и 6-м Налшык и Театр ЩхьэнтIэм щекIуэкIащ Къэбэрдей-Балъкъэр. Адыгэ, Ингуш республикIэм и цIыхубэ артист, Къэрэшей-Щэрджэсмэ Осетие Ищхьэрэ-Аланиемрэ щIыхь зиIэ я артист Нэхущ Чэрим и концерт. Зэрыхабзэу. Чэрим щIыгъащ и пшынэбзэмкIэ пщыхьыр зыгъэдэжа, Къэбэрдей-Балъкъэр, Адыгэ, Ингуш республикэм щIыхь зиIэ я артист Лосэн Тимур.

ПщIыхьэщIхьэР щыщIидзапхъэ зэманым сыхьэт ныкъуэфIкIэ фIэкIами, мыпIащIэурэ щIыхуэр кьыззэхуэсырт. Бжьыхьэ щIыIэтыIэр кьызэроджащIэр зэкIэ гуапэми, сыхьэт щIыхьэр нэхъ хэкIуэтэку, жьыщIэху зэрыхъунум зыми шэч кьыгтрихьэртэкъым. Абыи нэгъуэщIхэми егупсысу фIэщщIыгъуеIт «Iэн артистыр кьыдырежьэ, дэ дыщIэпIэщIын щIыIэкъым» жьыхуаIэми ярейуэ хэмурэ театрым кьихьэхэр. Концертыр зейр сыткIи бгъэкуэнщIэн: сыхьэт 18 щIыхьэм, тIыспIэкъэм я процентI 10-рт зубыдар, билету щIыкъэ ящхъуащ, ахэр зыIэрыхьам иожьэ...

ИкIи пэжщ, сыхьэт 19-м щынэблэгъам Театр Щхьэнтlэр щIыхуэм яуфэбгъуэт, тIыспIэ нэщIу щыIэярэ мащIэ дыдэт. Арати, щIидзащ республикIэм и къали, кьуажи кьинкIа щIыху куэд кьызэхэузышэса уэрэджьыIакIуэ щIэрыIуэр Нэхущ Чэрим и концертым. Бжьыхьэм теухуа усэ дахэкIэ пшыхьыр кьыIэзэуахащ ар езыгъэкIуэкIахэу. Кьумахуэ Мухьэдинрэ Iумэ Маринэрэ. «Дыщэ Iуэпплым и пщIащэ дыщэпIтым кьыхэпIтыурэ, нобэ епIыну кьетIысэкIа хьэщIэ тIыпIэкъэм» сэлам гуапэ ярихащ Маринэ.

Iлпэ уэрэдым и ужькIэ Чэрим кьызэхуэсахэм фIыщIэ яхуищащ, фокIадэм и 30-м щыIэн хуея концертыр уэлбанэм щхьэкIэ зы тхьэмахуэкIэ зэрагъэIэпхъуар кьаззэрыгурыуам щхьэкIэ.

ЗыщумыгъэнщIу зэщIолыдэ Чэрим зэрыт утыкур, тхьэмпэ зэмыфэгъуэр зыпыт бжьыхьэ жьыгъэр кьызэузэкIа театр зэIуам зыдишIу. А псом хохьэж уэрэджьыIакIуэм и макъ гурыхьыр. Абы жеIэ щыхубэм фIыуэ ятьэгъуа уэрэдхэр. «Iэщащ Iэуэгъуэ и уэрэд Зэхубошэ уэ псэ куэд. Си гугъапIэу псэм хэпщIа, Уэращ насыпыфIэ сызыщIар». «Апхуэдэу кьохьу, апхуэдэу кьохьу, насыпыр щIэм щнужьгъу», «Шэмыгъапцlэ жэщ, сыту ужэщ кIэщI», «Ей, си дахащэ, си гур пхуогумащIэ. Сыту фIыщIэу си псэм уиIыгъуа» псалъэхэр хэт зэхэзыныкъар, ахэр зыхэт уэрэдхэр хэт фIыуэ зымыIыгъагър?!

Апхуэдэуи Нэхущ Чэрим жиIащ езым муса зы уэрэд, Лий Аслъэн и «Розэ пIыхьыуэрэдыщIэр. Псом хуэмыдэжу Iэгуауэ ин хуэIэтащ Тхъэбысым Умар муса «Кьофэ адыгэ лъэпкъыр» уэрэдым, тхакIуэ Iуэхъэжьэ IутIыж Борис мы псалъэхэр зыхуитхауэ щытам: ТетIыху адыгэ мы дунейм, Птеуэнкъым, Хэку, уэ зеиншафэ.

Бзэрабзэ си бзэу дахэкIей, Уэрпыимыу адыгэ кьафэ.

Хабзэ зэрыхъуауэ, Чэрим и концертхэм нэгъуэщIым уэрэд щыжиIэркъым. Ауэ куэд щIауэ зэрызэныбжьжьэгъуэм кьыхэкIми, я макъхэр гъэщIэгъуэныщIзу зэрызэхыхьэр, зэрызэщIжьыбуэр арами, Сокъур Ольгэрэ Нэхущымрэ зэгъуэгуэ жаIащ зы уэрэд.

Псори дихьэхыпауэ, зэбгрыкIыжьыну хуэмейуэ зэдзIуа концертыр ягъэдэхащ «Тэрч къэзакъхэр» (художественнэ унафэщIыр КъБР-м гъуазджэхэмкIэ щIыхь зиIэ и пэжжаIэ Бочаровэ Галинэщ) ансамбли, КъБКъУ-м и и «Калисто» ансамблыр (художественнэ унафэщIыр, балетмейстер нэжьыщIхьэр КъБР-м щIихабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ Раманихинэ Ириндщ), «Хьэтхэр» къэфакIуэ гупым (художественнэ унафэщIыр Балъкъэр Къязбэчщ), нэгъуэщIхэми.

Хьэхъу тхыгъэкIэ Нэхущ Чэрим зыкъыхуигъэзащ жьы хъуахэмрэ ныкъуэдыкъуэхэмрэ щапIыжу Налшык дэт интернатым и унафэщIым, а Iуэхущ Iапт Iэм билет 50-кIэ зэрыхуэупсам кьыхэкIыу. Театр Щхьэнтlэм и япэ тIысыпIэхэм щыст гъащIэм и гуфIэгъуэ куэдым хэн, быным я хуабэрэ Iыхьым я гупытэрэ пэIэщIэ хьуа нэ хъыжьэр, зи узыншагъэм сэкъат иIэхэр.

Чэрим и пшыхьым къэкIуа нэхъыжьым и гъусэу сурэт зытригъэжащ.

Фыщыпсэур къэвгъэлъагъуэ

Щыхухэм я регистрацIэ учетыр зыхуей хуэгъэзэным. Урысей Федерацэм и Къэрал Думэм и Федеральнэ Зэхуэсым и депутатхэм я хэхьыгъэм зыхуэгъэхьэзырыным я дзэныкъуэкIэ. УФ-м и Федеральнэ Iэпхъуэщапхъуэ кьулыкъым и управленэу КъБР-м щыIэм гъэкIыгъэ щыхыкIа прегъэкIуэкI.

КЪЫЗЭРЩIэкIыМКIэ, зи цIэхэр яхъуэжа уэрамхэм щыпсэухэм я паспортхэм иджыри уэрамым и япэрей фIэщыгъэрщ кьыщыгъэлъэгъуар.

ХэхакIуэкэр хэхапIэ участкIэхэм тIэунейиу кьыщыгъэлъагъуа, щыхухэр щыгъэзэжьынеиныжьмэ теухуа хьабзэр пэжыр кьалэ, район администрацIэм я Iэгащхьэхэм яIэрыдгъэхьэн папщIэ, фыщатхэ щIыпIэр ягъэнэжуэн хуейщи, фыщыпсэу щIыпIэм щыIэ КъБР-мкIэ УФМС-м и Iнатl эм зыхуэзвгъаз.

УФ-м и Федеральнэ Iэпхъуэщапхъуэ кьулыкъум и управленэу КъБР-м щыIэ.

● Спорт хъыбархэр

Футбол

Натхъуэм щIэупщIэ и куэдщ

Израильм и командэ кьыхэхамрэ Къэзан и «Рубин»-мрэ я гъуащхьэхъумэныкъуэ ди къэпкъэгъу Натхъуэ Бейбарс нужьрей зэманым Европэм щIэупщIэщхьэ щыIэ хъуащ.

ИЗРАИЛЫМ и Кфар-Камэ адыгэ кьуажэм къыщалъхуа Натхъуэ Бейбарс Тель-Авив и «Хапоэль»-мрэ а къэралым и щIалэгъуалэ гупымрэ (ар абы и капитант) ехьулIэныгъэ нIэу зэрыщыджэгум гу лъитэри, Къазан и «Рубин»-м и тренер нэхъыщхьэ Бердыев Курбан къыригъэблагъащ. Ар зригъэхъулIэн папщIэ тренер щIэрыIуэр мыщхьэхыу Бейбарс и унагъэм кIуаэу щытащ икIи и унафэм щIэт командэм кьыхьхьэмэ, а щIалэм и Iуэхуэхэр фIы дыдэ зэрыхьынур и анэмрэ и Iыхьлыхэмрэ кьагурыIуэну.

ИтIуэстIі лъандэрэ «Рубин»-м хэт Натхъуэ Бейбарс зэIущIэфI куэд Урысей Федерацэм и премьер-лигэми, Чемпионэм я лигэми, Европэм и лигэми щригъэкIуэкIащ икIи и Iэзагъымкlэ Iэщlагъэлlэхэр кьыдихьэхащ. Хьарзынэу ар хэзэгъащ Израильым и Iьэпкъ командэ кьыхэхами. А псори зэхьыхьэжри, Бейбарс и уасэмрэ и пщIэмрэ хэпщIыкIыу дэуеящ. Израильм и «Спорт-5» каналым кьызэриты кIэ, ар зы Iэрагъэхьэну щIэхъуэпсу иджы абы кьыщIоупщIэ Германием и «Штутгар т»-р, Испанием и «Мальорка»-р, Украинэм и «Динамо»-р, Урысей Федерацэм и ЦСКА-р, Европэм и нэгъуэщI командэ лъэрызехьэхэр. А хьыбарыр зэрыпIэжым щыхьэт т скъуэ Бейбарс и адэ къуэш икIи и Iужьхэр пхызыгъэкI Натхъуэ Хьалили.

Абы щыгъуэми адыгэ гъуащхьэхъумэныкъуэр Европэм фIыкIэ къезыгъэцIыхуа «Рубин»-ми ар нутIыпщIыну хуейкъым. 2013 гъэм и гъэмахуэ пщIондэ зэгурыIуэныгъэ зыхуэпIэ Натхъуэ Бейбарс ар нобэ кьыхуупищну икIи иригъэфIэкIуэну Тэрэстаным и командэр хьэзырщ. Щхьэусыгъуэри гурыIуэгъуэщ - ди лъэпкъэгъу «Рубин»-м кьыгуэхъ мыхъуну и зы Iыхьэ нужьрей ильэситIым хъуащ. Абы щыгъуэми Бейбарс и ныбжьыр илъэс 23-рэ нрикъуа кьудейщ икIи, зэрыжаIэщи, «зэфэну псыр кьыщыжэнур дипэкIэщ».

Бэнэкlэ хуит

Вэрылl Къантемыр и дыщэ медалыр

Кавказ Ищхьэрэ Федеральнэ щIыналъэм бэнэкIэ хуитымкIэ ныбжьыщIэхэм я зэхьэзэкIэ Бсэнтlыгу кьаIэм щекIуэкIащ. Абы щагъэбелджылащ Мэзкуу щызэхэтыну Урысейпсо зэпеуэм хэтынухэр.

КЪЭБЭДЕЙ-Балъкъэрым и командэ кьыхэхам зэхьэзэхэм хъарзынэу зыкъыщIогъэзэгъуащ. Ди щIалэхэм медалитху кьаIащи, дыщэмрэ жэзыымрэ зырыз, дыжьыныр щы мэхъу.

Килограмм 85-м нэс зи хьэтъагъэм я дежи текIуэныгъэр щызыIэригъэхьащ Вэрылl Къантемыр. Ар и гъэсэнгъ тренер Iуэхуэджэ Къуэшхьэ Замир.

ЕтIуанэ увыпIэхэр яубыдащ Iэюб Аскэр (кг 38-м нэс зи хьэпIагъэм я деж), Бищlо Тимур (кг 68-м нэс), Кудаев Щамил (кг 54-м нэс). Жэз медалыр кьыIытыащ Тезадэ Мурат (кг 50-м нэс). А щIалхэр я гъэсэнгъ Iампlэжь Хьэсэн, Iэщlокъуэ Мухьэмэд, Бозиев Исхьэкъ, Тезадэ Хьэсэн сымэ.

ХЬЭГАУ Ислъам.

● Бахьсэн куей

Нэхъыфlхэм хабжэ

Къулькъужьи Ищхьэрэ къуажэм гъуазджэмкlэ и школыр ящыщIу кьыдэкIуэтей щIэблэм я кьуэхьым зегъэужьыным, творчествэ и лъныкъуэкIэ зэфIэкI зыбгъэдэлъхьэм гулыитэ яхуэщIыным теухуауэ лэжьыгъэ куищIафIэ езыгъэкIуэкIэм.

Школым и унафэщI КIуэ Ритэ щыгъуэзэ дызэрищIыжьмкIэ, нобэ еджапIэм йокIуалIэ сабий 300-м щIигъу. Ахэр хурагъаджэ сурэт щIыным, Iэпщlэльапщlэным, скулптурэм. Ауэ нэхъыбэр къэфэным дехьэх: ахэр 250-м нос икIи абыхэм ящыщ дэтхэнэри хущIокъу ди адыгэ къафэхэм яхъумэ щэху псоми нэIуасэ зэрызыхуащIыным. БзэфакIуэ ныбжьыщIэхэм ядолажьэ «Кабардинка» ансамблым и артист цIэрыIуэхэу Битокъу Анзор, Вэрокъуэ Валерэ, Дэгу Аслъэн сымэ.

Гъуазджэмкlэ школым къекIуалIэ цIыкIухэм екIуу ягъэзащIэр ди адыгэ къафэхэм я закъуэкъым, атI э ахэр дехьэх Кавказым щыпсэу адрей лъэпкъхэми я къафэхэм. КъызэгъэпэщакIуэхэм зэрыжаIэмкIэ, гъуазджэмкlэ школым къекIуалIэхэм я бжьыгъэм хэхъуэ зэпытщ. Псом ящхьэращи, бзэсакIуэхэм я лэжьыгъэр Iэуэкьыншэ къыхьэм. Абы и щыхьэту мы еджапIэм и гъэсэн щыкIуэхэр щIэх-щIэхыурэ ирагъэблагъэ кьуажэм и мызакъуэу, районым щызэхьыхьэ дауэдапщэхэми.

ЛЪОСТЭН Муэз.

● КъБР-м и прокуратурэм

Зэпымыууэ кIэлъоплъ

УФ-м и ЦК-м и 228-нэ статьям и 2-нэ Iыхьэм къызэригъэувым тету, 2011 гъэм накьыгъэм и 13-м бахьсэн район судым и унафэкIэ, зэрагъэунэху пIалъэ ильэси 3-рэ мази 6-рэ тельу КIэщт Хь. ильэси 4-кIэ условнэу ягъэтIысащ. Ар ягъэкъуэнщт нэгъабэ ныкъуГъэм и пащIэдзэм Самарэ областым и Сызрань районым хабзэм къемызэгъыу наркотик куэд дыдэ - героину грэм 68.66-рэ щызыIэригъэхьэу Къэбэрдей-Балъкъэрым къызэрищамкIэ икIи зэрихъумамкIэ.

СУДЫМ и унафэмкIэ мыарызыуэ, къэралым и цIэкIэ зыгъэкъуаншэм КъБР-м и Суд Нэхъыщхьэм ириталъ а тезыыр ерэлъеиуэ зэрымащIым таууэ кассацэ тхылъ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Суд Нэхъыщхьэм уголовнэ Iэхъуэхэмкlэ и суд коллегием прокурорым къигъэувыр диБыгъащ икIи тралъхьа тезыыр зэрыщагъэм къыхэкIыу, Кlэщт Хь. хуэгъэзэу судым къыщта унафэр икъутэжащ.

Марихуанэу грамм 2105,1-рэ хабзэм къемызэгъыу зэрызыIэригъэхьам, зэрихъумам папщIэ 2011 гъэм щIышылэм и 26-м Бахьсэн район судым и унафэкIэ Бырмамыт Р. къуанщэу кьалъытащ икIи УФ-м и УК-м и 228-нэ статьям и 2-нэ Iыхьэмкlэ, зэрагъэунэху пIалъэу ильэси 5-рэ мази 6-рэ тельу, ильэси 5-рэ мази 6-кIэ условнэу ягъэтIысащ. Тралъхьа тезыыр зэрыщагъэм къыхэкIыу, къэралым и цIэкIэ зыгъэкъуаншэм а унафэм теухуа кассацэ тхылъ игъэхьэзыращ. 2011 гъэм тахьэпэм и 25-м КъБР-м и Суд Нэхъыщхьэм уголовнэ Iэхъуэхэмкlэ и суд коллегиер абы хэпIэурэ, унафэр икъутэжащ.

Шэрэдж район судыр хэпIащ УФ-м и УК-м и 30-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм и «г» пунктым, 228.1 статьям и 3-нэ Iыхьэм, 30-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм и «б» пунктым, 228.1 статьям и 2-нэ Iыхьэм зыщIэлъэгъуаэхэмкIэ ягъэхъуаншэ Куралаев О. хуэгъэза уголовнэ Iэухум. Мы гъэм щIышылэм и 25-м кьащта унафэм ипкъ иткIэ, а щIэпхъаджаэгъэхэр зэрилъежьмкIэ Куралаев О. кьуаншэу кьалъытащ икIи зэрагъэунэху пIалъэу ильэси 5-рэ мазэ 6-кIэ условнэу ягъэтIысащ. Ар егъэлеяуэ щабэу къилъытэри, прокурорым кассацэ тхылъ итхащ. Абы хэпIэри, мы гъэм и 1-м щыIэм и унафэр якъутэжащ.

Ди республикэм и щыналъэм нэхъыбэу щызэблагъэжыр «марихуанэ», «гашиш», «гашишым дагъэ» щхьэхъуэрщ, апхуэдэу наркотикхэмкlэ щIэлаха ерыскьыпхъэ Iущхьэрщ.

Мы гъэм мазаем и 11-м Бахьсэн район судым и унафэкIэ, УФ-м и УК-м и 228-нэ статьям и 2-нэ Iыхьэмкlэ, зэрагъэунэху пIалъэу ильэси 2 тельу, Зыркъуэ Б. ильэси 3-кIэ условнэу ягъэтIысащ. Ар къуаншэу къальытащ нэгъабэ и жэпуэгъуэм, и щхьэхэм захуэзвгъаззу пасспортыр фкъуэжьын папщIэ фызызуеину тхыльхэр ятын хуейщ: фкъуэжьын хуей паспортыр, фи сурэт къызэрыгуэкIыу е пIыьфэбзу 2, паспортым къыщагъэльагъуэн хуейкъым щIэпIэм фызэрыщIатхар щIэзыгъэбыдэ дэфтэр, нэчыхь хуэрIэм е ар зэрыкьутэжам и щыхьэт тхылъ, къэрал пошлинэр зэрыптамкIэ квитанц).

БИТТИРОВЭ Хьэнифэ.

● Налшык къалэ

Сабий гъэсапIэхэм къахохъуэ

Налшык щыпсэу, зи школ кIуэгъуэ нэмыса сабийхэм я процент 94-м I акъылым зезыгъэужь ящ дерсхэр драгъэкIуэкI.

ЩЫХЬЭРЫМ Егъэджэныгъэмкlэ и департаментым и щIэныгъэлIхэм хъыбар хэзыгъэратамкIэ, сабий гъэсапIэхэм щыIэх ныбжьым нэсауэ чэзум щытхэм я бжьыгъэ блэкIа ильэсхэм 1500-м щIигъуу щытамэ, мы ильэсым ахуэдэ Iэмал зэкIэ зимыIэр зэрыхъуэр 277-рэщ. Ар екъуЛIэныгъэшхуэщ. Уеблэмэ, мы Iуэхумкlэ Урысейм бжьыпэр щыжьыдыдахэм Къэбэрдей-Балъкъэрыр яхатщ. Къапщтэмэ, Налшык къалэ администрацэм кьегъэщIылIа щIыпIэхэм зегъэужьыным теухуауэ кьищта программэм ипкъ иткIэ зэращыкъэм иджыри сабий садуI 2 кьыщызэIуахынущ. Зэрагъэпэщыжа нэужь лэжьэн щIидзэжынущ сабий 300-м ятещIыхьа сабий садым. Ар курыт школ №19-м епхауэ лэжьэнущ.

Апхуэдэу Налшык дэт Сабий унэм хэта гъэсапIэр щIэуэ кьызэIуахыжынущ. Мыбы кьызэIуахынущ цIыкIуи 150-рэ. А щIыкIэм тету сабий садэм зэрызаубгъуэм и фIыгъэкIэ, адэ-анэхэр илъэс бжьыгъэкIэ зыпэплъэу щыта чэзу кIыхьэр щыIэжьынукъым, сабийхэр пэщIэдзэ школ программэми хуэхъуэзыру єджапIэхэм щIэтIысхьэнущ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

● КъБР-м и прокуратурэм

Экстремист тхыгъэу къалъытэ

Экстремизм хьэгъэщагъэхэм япэщIэтыныкIэ законодательствэр зэрагъэзащIэм кIэлъыплъу, КъБР-м и прокуратурэм иригъэкIуэкIащ экстремизм нэщэнэхэр къызыхэщ хъыбарегъащIэ тхыгъэхэу Интернетым иралъхьэхэр зэрызэбграгъэхьыр къызэрыдыным теухуа Iуэхугъуэ зэхэт

ИНТЕРНЕТЫМ и телекоммуникацэ сетыр зи электрон хэщIапIэ «www.jamaattakbir.com» сайтым къыщагъэутащ экстремизм нэщэнэхэр зэрыхэлъыр эксперт Iэмалкlэ къахута «Видео. Хорсаныщым никIыу Кавказ Имаратым и моджахедхэм хуагъэхь тхыгъэ» жьыхуиI э хъыбарегъащIэ.

«Экстремизм хьэгъэщагъэхэм япэщIэтыныкIэ Iуэхуклэ» 2002 гъэм бадзэуэгъуэм и 25-м кьыдэкIа Федеральнэ закон №114-ФЗ-м и 13-нэ статьям ипкъ иткIэ, Урысей Федерацэм и щIыналъэм экстремист тхыгъэхэр щызэбграгъэхьыу, апхуэдэу зэбграгъэхьн мурадкlэ щагъэхьэзыру ихъуэжа зэрамыдэм теухуа тхыльэ.

Мы хъыбарегъащIэ тхыгъэр зыгъэхьэзыру Интернетым и телекоммуникацэ сетым изыльхьахэм ялэжьам УФ-м и УК-м и 280-нэ статьям и 1-нэ Iыхьэмкlэ щIэпхъаджагъэ нэщэнэхэр къыхэщу, нэгъуэщIу жыпIэмэ, экстремизм хьэгъэщагъэ зэрахъэну къыхуезыджэу къыпытэ. Абы къыхэкIыу, уголовнэ Iуэху къэIэтыным унафэ тращIыхьэн папщIэ, УФ-м и УПК-м и 37-нэ статьям и 2-нэ Iыхьэм и 2-нэ пунктым зэрыщыжиIэм Iуэхудэу, къэпщытэныгъэм кърикIуэхэр КъБР-м и хабзэхъуэм Iэнатlэхэм ягъэхьащ.

Мы унафэхэм зэрыхэплъэм республикэм и прокуратурэр кIэлъоплъ.

КъБР-м и прокуратурэм и пресс-Iуэхущlапlэ.

КъБР-м и ТхакIуэхэм я зэгухьныгъэр Урысейм и ТхакIуэхэм я союзым хэт **Кучмезов Рае Ахьмэт и пхъум** хуогузавэ абы и дольхъу **Кучмезов Хьысыр Ахьмэт и къуэр** зэрылIам къыхэкIыу.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФIЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

Жылаев Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **ЖьэкIэмыхьу Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ),**Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **ГъущIэ Зариф, Истэпан Залинэ, Кьардэн Маритэ, Хьэжыкьарэ Алик.**

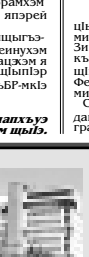

ДИ ХЭЩIАПIЭР

360030, Къбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщIанэ къатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Iэухуэхэмкlэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкlэ - 47-22-63, 42-57-59; щIэнхабзэмкlэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъуэмрэ Iуэхущlапlэхэм ядэлажьэныкIэ - 42-60-53; хьыбарыщIэхэмкlэ, спортымрэ писмоихэмкlэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущlапlэм и - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм яхуэхьыныр и пщIэ дэлыр КъБР-м федеральнэ пошт зэпыщIэныгъэхэмкlэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м №П-0065-м щIэту ятхащ.

Зы ильэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

«Тетраграф» ООО-м щытыгъэщ.

КъБР, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Тиражыр 8.878 ● Заказ №3498

Мы къыдэкIыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарь **Гъурыжь Мадинэ,** редактор **ЩхьэщIымыдI Иэз,** корректорхэу **ПхытIыкI Юрэ** *(3, 4-нэ нап.),* **ЩоджэнИнэ** *(1, 2-нэ нап.),* **корректорхэм я дэIэпыкъуэгъу Мырзэкан ФатIимэ,** *Компьютерхэм я газетым и тепIэр яIэщIу* **Ныр Саид, Мэлбэкъуэ Анжелэ,** *сурэтхэм елэжьар* **Бицу Жанэщ.**

Номерыр "Адыгэ псалъэ" и компьютер Iнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ щыградзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 8.878 ● Заказ №3498